KASVATUKSEN JA OPETUKSEN VIIKKOKATSAUS 15.11.2026

Sarastus

Mitä koulu *mittaa?*

Eduskunta asettui kansallisten kokeiden kokeilun taakse äänin 109–50. Samaan aikaan opetussuunnitelman perusteisiin kirjataan jo ekaluokalle, mikä riittää vitoseen.

KOULU
Vaasan ruokalan ”häpeäpöytä” päätyi viraston selvitettäväksi

MAAILMA
Tuhannet koulut Euroopassa saivat perättömän pommiuhkauksen

TUTKIMUS
Koulun aloitusikä voi näkyä naisten mielenterveydessä aikuisena

PÄÄKIRJOITUS · VIIKKOKATSAUS

Mitä koulusta halutaan tietää?

Ekaluokkalaisen matematiikalle kirjataan parhaillaan uusiin opetussuunnitelman perusteisiin, millaisella osaamisella voi saada vitosen ja millaisella kympin. Kesäkuussa hyväksytty osaamistakuu asettaa jokaiselle luokalle ja oppiaineelle vähimmäisvaatimukset, joita heikommalla osaamisella ei pääse seuraavalle luokalle. Uudistus ei silti tarkoita, että kaikille pitäisi alkaa antaa numeroita (Yle[1]). Samaan aikaan eduskunta on asettunut äänin 109–50 kokeilun taakse, jolla arvioidaan kaikille oppilaille yhteisiä kansallisia kokeita (Helsingin Sanomat[2], Yle[3]).

Eduskunnan tarkastusvaliokunta haluaa kokeilulla selvittää, missä vaiheessa oppimiserot syntyvät ja koulutuspolut katkeavat (MTV Uutiset[4]). Sadat tutkijat vastustavat kokeita ja pelkäävät opetuksen alkavan painottua niihin valmistautumiseen (Yle[1], Helsingin Sanomat[2]). Kokeilua vastaan äänestänyt opetusministeri toivoo kuitenkin opetussuunnitelmaan määrällisiä tavoitteita, kuten kirjaa kuukaudessa jokaisella luokalla (Yle[3]).

Kiistan alla on kysymys, joka koskee jokaista: mitä suomalaisesta koulusta ylipäätään tiedetään? Jyväskylän yliopiston erityispedagogiikan professori ja Jyväskylän normaalikoulun rehtori kuvaavat kouluista kerättyä tietoa hallinnolliseksi kirjanpidoksi (Helsingin Sanomat[5]). Tilastoista näkyy oppimisen tukea saavien oppilaiden osuuden kasvu, mutta ei se, millaista tukea kouluissa todella pystytään antamaan tai mitä sillä saavutetaan. Helsinkiläinen opettaja ei vastusta tiedon keräämistä, mutta kysyy Helsingin Sanomissa[6], voisiko koulun uudistuksista joskus kysyä myös opettajilta.

Kotona ja koulussa voi jo nyt kysyä ääneen, mitä lapselta tänä lukuvuonna odotetaan ja mitä tapahtuu, jos osaaminen ei vielä riitä. Vanhempainliiton mukaan tieto hylätyn arvosanan uhasta on annettava niin varhain, että oppilas ehtii saada tukea ja näyttää osaamisensa ennen lukuvuoden loppua (Vanhempainliitto[7]). Perusteiden luonnokset lähtevät lausuntokierrokselle alkuvuodesta 2027, jolloin Opetushallituksen mukaan niihin on aito mahdollisuus vaikuttaa (Yle[1]).

Lähitarkastelussa kannattaa pysähtyä vaasalaiseen kouluruokalaan, jossa yhdeksäsluokkalaisen mukaan liian monta pinaattilettua ottanut kaveri ohjattiin istumaan erilleen muista. Rehtori kuvaa käytäntöä kasvatuskeskusteluksi, jonka lainmukaisuuden Lupa- ja valvontavirasto nyt selvittää (Ilta-Sanomat[8]). Kodin ja koulun välissä toinen yhdeksäsluokkalainen varoittaa, että määräaikaan sidottu lukutehtävä voi viedä lukemisesta ilon (Helsingin Sanomat[9]). Hänen mukaansa moni nuori ei vain ole vielä löytänyt kirjaa, johon rakastua.

Numeroidut lähteet numeron lopussa.

TÄSSÄ NUMEROSSA

VIIKKO OPPIMISEN MAAILMASSA
Viikon pääjuttu
Suomen kouluissa tällä viikolla
Koulutuspolitiikka
Maailmalta
Kodin ja koulun välissä

LÄHITARKASTELUSSA
Kiirehtimättä kohti ymmärrystä
Tutkimus
Hankkeet ja rahoitus
Seurattavaa

01 Viikon pääjuttu

Ympäristöopin tunnilla koivuun voi tutustua kahdella tavalla. Opettaja voi heijastaa taululle valokuvan, jossa tuohi, lehti ja norkko on nimetty valmiiksi. Hän voi myös viedä luokan pihalle, jossa tuohi rapisee sormissa ja joku huomaa ensimmäisenä rungon mustat juovat. Valokuvasta syntyy siisti koetehtävä. Pihalta taas jää muistijälki, jota on paljon vaikeampi pisteyttää.

Helsingin yliopiston dosentti ja opettajankouluttaja kirjoittaa parhaillaan työryhmässä ympäristöopin osuutta uusiin opetussuunnitelman perusteisiin. Hän pelkää Ylen haastattelussa, että kiireinen koulu valitsee jatkossa kuvan. Uusiin perusteisiin kirjataan tavoitteiksi vain sellaista, minkä saavuttamista voidaan mitata numeroin. Arvoihin ja asenteisiin liittyvät kohdat, kuten luonnon vaaliminen ja oikeudenmukainen toiminta, siirretään tekstissä oppiaineiden kuvauksiin. Niitä ei poisteta, mutta dosentin mukaan siirto voi käytännössä viedä opetuksen painopistettä pois vaikeasti mitattavista asioista. Silloin lukuvuoden aika voi kulua tietojen tankkaamiseen. Innostuminen, vaikuttamisen taidot ja kasvu aktiiviseksi kansalaiseksi voivat pahimmillaan jäädä taka-alalle.

Kysymys siitä, mitä koulussa mitataan ja mitä mittaamisen ulkopuolelle jää, nousi tällä viikolla esiin kolmesta suunnasta. Eduskunnan päätös kansallisten tasokokeiden kokeilusta jakoi edelleen poliitikkoja, tutkijoita ja opettajia (MTV Uutiset). Opetushallituksen vetämät työryhmät kirjoittavat uusia perusteita aikataululla, joka tulee suoraan laista (Yle). Opetus- ja kulttuuriministeriö puolestaan kerää lausuntoja asetusluonnoksesta, joka tarkentaa oppilaan arviointia, luokalta siirtymistä ja päättöarviointia (Vanhempainliitto).

Eduskunta hyväksyi perjantaina 6. marraskuuta tarkastusvaliokunnan mietinnön, jossa kansallisten kokeiden soveltuvuutta ja toteutustapaa esitetään arvioitavaksi kokeilulla (Helsingin Sanomat). Kokeilua kannatti 109 edustajaa ja vastusti 50 (Helsingin Sanomat). Kansallisilla kokeilla tarkoitetaan yhtenäisesti arvioitavia kokeita, jotka kaikki oppilaat tekisivät esimerkiksi kolmannella, kuudennella ja yhdeksännellä luokalla (Yle). Kokeiden lopullinen kohtalo ratkeaa vasta seuraavalla hallituskaudella (Yle).

Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja kertoi MTV Uutisille, että valiokunta haluaa selvittää, missä vaiheessa oppimiserot syntyvät ja koulutuspolut katkeavat. Tätä tietoa ei hänen mukaansa nykyisin ole riittävästi saatavilla. Kokeiden muodosta, vuosiluokista ja aineista päättäisi laajapohjainen asiantuntijaryhmä ja keskustelussa ovat olleet esillä äidinkieli, matematiikka ja kielet. Puheenjohtajan mukaan tarkoitus ei ole arvioida kouluja tai opettajia vaan kehittää opetusta, arviointia ja koulutusta. Ylen mukaan kokeilulla kerättäisiin vertailukelpoista tietoa, jotta uudistusten vaikutuksia voitaisiin seurata. Arvosanat vaihtelevat nykyisin jyrkästi eri puolilla maata, eikä kouluja koskevilla tiedoilla voida arvioida, miten esimerkiksi uudistukset tai lisäopettajat vaikuttavat oppimistuloksiin (Yle).

Vastustus on ollut laajaa. Sadat tutkijat ovat asettuneet ajatusta vastaan (Yle) ja osa heistä laati kokeita vastustavan vetoomuksen (MTV Uutiset). Opetusministerin mukaan lähes 900 pedagogiikan ammattilaista ja tutkijaa on asiasta täysin toista mieltä kuin kokeiden kannattajat. Kasvatustieteen ja pedagogiikan asiantuntijat pelkäävät, että opetus alkaa painottua kokeita varten opiskeluun. Muissa maissa on syntynyt koulujen paremmuuslistoja, joiden myötä koulut jakautuvat maineeltaan yhä selvemmin hyviin ja huonoihin. Tämä on omiaan lisäämään eriytymistä entisestään (Helsingin Sanomat).

Yksi vetoomuksen laatijoista, väitöskirjatutkija, myönsi MTV Uutisten keskustelussa, että kansallisilla kokeilla saataisiin lisää tietoa. Tiedon hinta olisi hänen mukaansa kuitenkin kova, koska koetta ei voi tuoda kouluun olettaen, että kaikki muu pysyy ennallaan. Näyttöä siitä, että kokeet nostaisivat oppimistuloksia, ei hänen mukaansa ole. Samassa jutussa haastateltu matematiikan ja fysiikan lehtori ei antaisi kokeille vihreää valoa, koska hänelle jäi epäselväksi, mitä niillä haetaan. Rahalle olisi hänen mielestään parempaakin käyttöä. Hänen mukaansa se tiedetään jo, jos kokeilla haetaan esimerkiksi tietoa siitä, mikä oppimiseen vaikuttaa.

Helsinkiläinen opettaja kirjoitti Helsingin Sanomien mielipidesivulla, ettei hän vastusta tiedon keräämistä, koska kehittäminen tarvitsee tietoa tuekseen. Hän ei

kuitenkaan usko väitettä, jonka mukaan oppilaiden osaamisesta ei olisi tietoa. Koulussa vallitsee hänen mukaansa niukkuus kaikissa voimavaroissa, joten kokeiden vaihtoehtoiskustannukset voivat nousta korkeiksi. Ehdotukset tulevat usein koulun ulkopuolelta, mutta niiden toteuttaminen päätyy hänen mukaansa lopulta opettajille. Kirjoitus päättyy kysymykseen, voisiko alan ammattilaisilta joskus kysyä, tarvitaanko tällaista tutkimusta ja miten se pitäisi toteuttaa.

Opetusministeri, Rkp:n puheenjohtaja, äänesti kokeilua vastaan (Helsingin Sanomat). Ylen Ykkösaamussa hän perusteli kantaansa sillä, että kokeet kaventaisivat opetusta. Hänen mukaansa kaikki keskittyisi kokeeseen, stressi lisääntyisi ja opettajan autonomia eli itsenäinen harkinta omassa työssä vähenisi (Yle). Hän sanoi ymmärtävänsä tarpeen paremmalle tiedolle, mutta hänen mielestään keskustelussa on unohtunut, miten kokeet vaikuttavat koulun arkeen, oppilaan päivään ja opettajan tehtäviin. Ministeri moitti myös sitä, että koulutuksesta on puhuttu liikaa taloustieteen näkökulmasta. Hänen mukaansa eduskunta päätti kokeista ikään kuin sivuuttaen hallituksen tällä kaudella tekemät ratkaisut (Helsingin Sanomat).

Samassa haastattelussa ministeri kuitenkin peräsi kouluihin lisää lukuja toisella tavalla. Hän toivoo seuraavaan opetussuunnitelmaan selkeitä määrällisiä tavoitteita, esimerkiksi niin, että jokaisella luokalla ensimmäisestä alkaen luetaan kirja kuukaudessa ja kirjoista keskustellaan (Yle). Määrä tuottaa hänen mukaansa sujuvuutta, joka parantaa keskittymistä ja näkyy kaikissa aineissa. Esimerkkinä hän mainitsi Helsingin Kontulassa sijaitsevan koulun, jossa oppilaat saavat joka päivä valvotun lukuläksyn. Koulu on ministerin mukaan voittanut kansallisen lukukilpailun kaksi vuotta peräkkäin. Vaatimustason laskusta hän kertoi kuulleensa pitkän uran tehneeltä opettajalta, jonka mukaan oppilaat eivät enää selviäisi tehtävistä, joita hän antoi vuosikymmeniä sitten (Helsingin Sanomat). Kumpikaan esimerkki ei ole tutkimustietoa, eikä kumpikaan kerro, miten malli toimisi koko maan kouluissa. Vastakkain eivät ole mittaaminen ja mittaamattomuus vaan erilaiset käsitykset siitä, mitä mitataan, kuka tiedon kerää ja mitä sillä tehdään.

Kiistan alla on kysymys, joka koskee kaikkia osapuolia: mitä suomalaisesta koulusta ylipäätään tiedetään? Jyväskylän yliopiston erityispedagogiikan professori ja Jyväskylän normaalikoulun rehtori kirjoittivat viikon alussa Helsingin Sanomissa, että kansainväliset vertailut kertovat jonkin olevan vialla. Niistä ei kuitenkaan voi suoraan päätellä syitä eikä ratkaisuja. Siihen tarvittaisiin kansallista tutkittua tietoa, jota heidän mukaansa on hämmentävän vähän. Kouluista kerättävä tieto on luonteeltaan hallinnollista kirjanpitoa. Tilastoista näkyy esimerkiksi, että oppimisen tukea saavien oppilaiden osuus on kasvanut. Ne eivät kuitenkaan kerro kattavasti, millaisia tuen tarpeet ovat, millaista tukea kouluissa todella pystytään antamaan tai mitä tuella saavutetaan. Tätä aukkoa tasokokeet eivät kirjoittajien mukaan paikkaa.

Valtio ohjaa kouluja lainsäädännön lisäksi pääosin tiedolla, mutta kirjoittajien mukaan sellaista tietopohjaa ei ole Suomessa rakennettu järjestelmällisesti. Siksi kehittäminen painottuu hallinnollisiin rakenteisiin ja uudistukset tuntuvat tempoilevilta. Esimerkkinä he mainitsevat elokuussa 2025 voimaan tulleen oppimisen tuen uudistuksen, joka valmisteltiin ja pantiin toimeen vauhdilla, eikä koulutuksen järjestäjiä ehditty kunnolla kouluttaa. Ratkaisuksi he ehdottavat otantoihin ja pitkittäisaineistoihin perustuvaa tutkimuksellista seurantaa, joka ei lisäisi opettajien kirjaamista. Kerätyn tiedon pitäisi myös palata kouluihin käyttökelpoisessa muodossa. Sitä voisi tukea valtakunnallinen toimija, joka kokoaa oppimista ja koulua koskevan tiedon opettajien käyttöön, kuten useissa naapurimaissa jo tehdään.

Tasokokeista käytävän kiistan varjossa etenee uudistus, josta on jo päätetty. Eduskunta hyväksyi kesäkuussa perusopetuslain muutoksen (619/2026), joka toteuttaa hallitusohjelmaan kirjatun osaamistakuun (Vanhempainliitto, Yle). Muutos tulee voimaan vaiheittain 1.8.2027 ja 1.8.2028. Osaamistakuu tarkoittaa, että jokaiselle luokalle ja oppiaineelle kirjataan vähimmäisvaatimukset eli käytännössä se, mikä riittää todistuksen vitoseen. Sitä heikommalla osaamisella ei pääse seuraavalle luokalle. Perusteisiin laaditaan myös kriteerit arvosanoille kahdeksan ja kymmenen. Tällaiset kuvaukset on nykyisin tehty vain kuudesluokkalaisille ja sitä vanhemmille, mutta jatkossa ne laaditaan jo ekaluokkalaisille. Esimerkiksi ekaluokkalaisen matematiikalle kirjataan, millaisella osaamisella voi saada vitosen ja millaisella kympin (Yle). Uudistus ei Ylen mukaan silti tarkoita, että kaikille pitäisi alkaa antaa numeroita. Pienet koululaiset saavat nykyisin usein sanallisen arvion.

Tavoitteet kirjoitetaan niin, että ne kertovat suoraan, mitä oppilaan on tarkoitus osata tai ymmärtää. Samalla tavoitteiden määrää vähennetään ja sisällöt jaetaan vuosiluokittain, jottei sama asia osu yhdessä kunnassa seitsemännelle ja toisessa yhdeksännelle luokalle. Opetus- ja kulttuuriministeriön kyselyn mukaan opettajat ovat pitäneet nykyisiä ohjeita ympäripyöreinä ja hankalina (Yle). Opetusministerin mukaan kouluihin tulee lisäksi kansallinen tehtäväpankki, josta löytyy kaikille yhteisiä standardoituja tehtäviä (Yle).

Ministerin mukaan yksi uudistuksen tavoitteista on päästä eroon niin sanotuista armovitosista eli hyväksytyistä arvosanoista, jotka on annettu, vaikka osaaminen ei ole riittänyt (Helsingin Sanomat). Tavoite sanoo ääneen asian, jota koulussa on ollut helppo väistellä: osa oppilaista on siirtynyt luokalta toiselle ilman vähimmäisosaamista. Rehellinen arvosana ei kuitenkaan yksin auta oppilasta. Vanhempainliitto kirjoittaa lausunnossaan, että osaamistakuun on perustuttava ensisijaisesti oppimisen mahdollistamiseen ja riittävään tukeen eikä pelkkään vähimmäistason määrittelyyn ja valvontaan (Vanhempainliitto). Liitto pitää hyvänä, että oppilaalle ja huoltajalle on kerrottava, jos suoritus on vaarassa tulla hylätyksi. Tieto on kuitenkin annettava niin varhain, että oppilas ehtii saada tukea ja näyttää osaamisensa ennen lukuvuoden loppua. Pelkkä tiedottaminen ei liiton mukaan korvaa koulun vastuuta tuen järjestämisestä.

Asetuksen sanamuodot voivat ratkaista paljon seitsemäsluokkalaiselle, joka on ollut viikkoja poissa koulusta, koska häntä kiusataan. Vanhempainliiton mukaan pitkien poissaolojen taustalla voi olla kiusaamista, koulunkäyntiin liittyvää ahdistusta, turvattomuutta kotona, oppimisen vaikeuksia tai koulun aiheuttamaa kuormitusta. Näitä syitä ei aina ole tunnistettu tai todettu terveydellisiksi, vaikka ne vaikuttaisivat merkittävästi oppilaan mahdollisuuksiin osallistua opetukseen. Liitto pitää ongelmallisena, että luonnos jättää tulkinnanvaraiseksi, voiko muusta kuin terveydellisestä syystä johtuva pitkä poissaolo vaikuttaa arviointiin. Säännöksessä pitäisi sen mukaan sanoa yksiselitteisesti, ettei poissaolo itsessään ole peruste alentaa arvosanaa. Syyt pitäisi selvittää yhdessä oppilaan, huoltajien ja koulun hyvinvoinnista huolehtivien ammattilaisten kanssa, jotta tunnistamatta jäänyt tuen tarve ei heikennä oppilaan asemaa.

Luokalle jättämisen pitää liiton mukaan olla viimesijainen ratkaisu, jonka vaikutukset oppilaan hyvinvointiin, kaverisuhteisiin ja koulumotivaatioon arvioidaan huolellisesti. Oppilasta ja huoltajia on kuultava aidosti ennen päätöstä. Luokalle jääneen oppilaan tukeen on kiinnitettävä seuraavana vuonna erityistä huomiota, eivätkä hänelle laaditut tukijärjestelyt saa päättyä automaattisesti. Luonnoksessa monikielisten oppilaiden sanallinen arviointi rajattaisiin kahteen ensimmäiseen lukuvuoteen. Liiton mukaan opetuskielen oppiminen on yksilöllistä, eikä kahden vuoden raja välttämättä huomioi oppilaiden erilaisia kieli- ja koulutustaustoja. Se kysyy myös, mistä hetkestä määräaika lasketaan ja miksi yhdeksännellä luokalla aloittava oppilas rajataan sanallisen arvioinnin ulkopuolelle.

Lisäksi liitto huomauttaa, että yksi ehdotetuista opiskelun järjestämisen tavoista rajoittaa oppilaan perustuslaissa turvattua oikeutta perusopetukseen. Sen olennaisista sisällöistä pitäisi siksi säätää laissa eikä asetuksessa. Päättöarvosanan on liiton mukaan perustuttava oppilaan osoittamaan osaamiseen eikä aiempien arvosanojen mekaaniseen keskiarvoon. Aiemmat vaikeudet eivät saa painaa arvosanaa kohtuuttomasti, jos nuori on myöhemmin saavuttanut vaaditun osaamisen.

Uusien perusteiden on määrä olla valmiina noin vuoden päästä ja käytössä kouluissa syksyllä 2028. Työryhmät kokoontuvat etäyhteydellä kerran viikossa ja niillä on alle kolme kuukautta aikaa saada luonnokset valmiiksi (Yle). Dosentin mukaan moni kuntapäättäjä ja rehtori ei ole edes tiennyt, että opetussuunnitelman uudistus on tekeillä. Itsekin oppikirjoja kirjoittavana hän epäilee, että uusien oppimateriaalien tekeminen tällä aikataululla on vaikeaa. Opetushallitusta hän ei syytä kiireestä, koska aikataulut tulevat laista. Sen sijaan hän ihmettelee, ovatko kansanedustajat ymmärtäneet osaamistakuun tarkoittavan myös opetussuunnitelman uudistusta. Yle tavoitti myös muita työryhmien jäseniä. Yksi jakoi huolen kiireestä, osa suhtautui uudistukseen luottavaisemmin ja osa kieltäytyi kommentoimasta.

Opetushallituksen perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen yksikön päällikkö uskoo, että opettajat löytävät arvoihin ja asenteisiin liittyvät kappaleet jatkossakin ja että ne ovat yhä opetuksen pohjana. Siksi hän ei usko siirron muuttavan opetuksen luonnetta. Hänen mukaansa kyse ei ole kokonaisuudistuksesta, sillä perusteiden yhteisiin osiin

ei tule suuria muutoksia. Aikataulu on tiukka mutta hänen arvionsa mukaan riittävä. Luonnokset lähtevät näytille aiempaa varhaisemmassa vaiheessa. Lausuntokierros on alkuvuodesta 2027, minkä jälkeen tekstejä työstetään koko kevät. Yksikön päällikön mukaan siinä on aito mahdollisuus vaikuttaa (Yle).

Oppilaalle uudistus voi tuoda sen, mitä moni on kaivannut: tiedon siitä, mitä häneltä odotetaan ja mikä riittää. Samalla jo ekaluokkalaisen matematiikalle kirjoitetaan kriteerit vitosesta kymppiin. Monikieliselle, pitkään poissa olleelle tai myöhään oppineelle oppilaalle yksityiskohdat ratkaisevat, kuvaako arvio osaamista vai olosuhteita. Opettajat ovat itse pitäneet nykyisiä ohjeita ympäripyöreinä, joten selkeys vastaa heidän kritiikkiinsä. Heidän varaansa jää kuitenkin myös toteutus: uudet kriteerit, kiireellä tehdyt materiaalit ja mahdollisesti tasokokeet niiden päälle. Vanhemmalle ja huoltajalle olennaisinta on tieto ajoissa. Vanhempainliitto vaatii, että oppilaat ja huoltajat saavat riittävän varhain ymmärrettävää tietoa päättöarvioinnin perusteista ja selvityksen siitä, miten arvosana muodostui. Erityistä huomiota liitto kiinnittää monikielisten perheiden mahdollisuuksiin ymmärtää arviointia (Vanhempainliitto).

Päätösvalta jakautuu moneen kerrokseen. Eduskunta on asettunut kokeilun taakse, mutta seuraava hallitus ratkaisee kokeiden kohtalon. Osaamistakuusta päätti eduskunta, asetuksen valmistelee opetus- ja kulttuuriministeriö ja perusteet kirjoittavat Opetushallituksen työryhmät, joiden pohjalta kunnat laativat omat opetussuunnitelmansa. Tasokokeilla tavoiteltu tieto saataisiin päätöksenteon tueksi (Helsingin Sanomat). Seuraukset kantaa ensin oppilas, jonka luokalta siirtyminen ratkeaa uusilla kriteereillä. Toteutus on opettajan työtä. Koti taas yrittää ymmärtää, mitä numero kertoo ja mitä sen eteen on tehty.

Luonnon vaaliminen ei katoa perusteista. Se siirtyy toiseen kohtaan tekstiä. Ratkaisevaa on, onko opettajalla aikaa viedä luokka pihalle sinä keväänä, jona vitosen raja on kirjoitettu auki tarkemmin kuin koskaan.

02 Suomen kouluissa tällä viikolla

Vantaalla tietojärjestelmä ratkaisi ekaluokkalaisen koulupaikan

Vantaalla vanhempien ei ensi vuonna tarvitse enää ilmoittaa lastaan peruskouluun. Kaupungin päättäjät linjasivat tiistaina, että vuodesta 2027 alkaen ekaluokkalaiselle osoitetaan suoraan suomenkielinen lähikoulu kotiosoitteen perusteella (Helsingin Sanomat). Perhe, jonka lapsi päätyisi näin eri kouluun kuin isosisarus, voi hakea paikkaa sisaruksen koulusta vasta sen jälkeen, kun ensimmäinen päätös koulupaikasta on tullut.

Muutoksen syy on tekninen. Vantaa luopuu tämän lukuvuoden aikana kouluissa käytetystä Wilmasta ja siirtyy uuteen Digione-järjestelmään, jossa lasta ei vielä voi ilmoittaa kouluun. Koulut vaihtavat järjestelmää eri aikoihin, eivätkä ensi syksyn ekaluokkalaisten vanhemmat edes tiedä, kumpi järjestelmä missäkin koulussa on käytössä. Ilmoittautumisesta luovuttiin, jotta kuvio ei mutkistuisi liikaa. Päättäjille muutosta perusteltiin myös sillä, että Vantaalla 95 prosenttia pienemmistä sisaruksista päätyy jo kotiosoitteen perusteella samaan kouluun isosisaruksen kanssa. Laki ei velvoita kuntia järjestämään erillistä ilmoittautumista, vaikka monessa kunnassa se on pitkä perinne.

Useimmille vantaalaisperheille muutos tarkoittaa yhtä asiointia vähemmän. Pienelle joukolle se tarkoittaa, että sisarusten saaminen samaan kouluun alkaa vasta päätöksen jälkeen erillisellä hakemuksella. Ratkaisussa näkyy kysymys siitä, sopeutuuko palvelu tekniikkaan vai tekniikka perheiden tarpeisiin. Siirtymäajan hankaluudet kantavat tässä tapauksessa ne harvat perheet, joiden lapset eivät osu samaan lähikouluun.

Lukiot siirtävät kirjoittamisen valvottuun tilaan

Ylen kyselystä suurten kaupunkien lukioiden rehtoreille selvisi, että monissa lukioissa opiskelijat tekevät lähes kaikki kirjoittamista vaativat tehtävät valvotusti koulussa (Yle). Syy on tekoäly, sillä kotona kiusaus teettää esseet ja kirjoitelmat koneella on suuri. Ennen tekoälyaikaa esseitä kirjoitettiin usein kotona. Monissa lukioissa kokeet tehdään nyt Abitissa, joka on ylioppilaskirjoituksissakin käytettävä suljettu koejärjestelmä.

Opiskelijat itse pitävät muutosta hyvänä. Jyväskylän Lyseon lukion opiskelijat pitävät valvontaa reiluna ja yhden heistä mielestä se takaa tasavertaisuuden, koska ei olisi oikein, että toinen huijaa ja toinen ei. Toinen haastateltu kokee, että tunneilla työskentely tukee jaksamista, kun aikaa jää myös levolle ja vapaa-ajalle. Kolmannen mukaan valvonta auttaa arvioimaan todellista osaamista.

Opettajien ja asiantuntijoiden mukaan valvonta ei yksin riitä. Kuopion klassillisen lukion biologian ja maantiedon opettaja on kouluttanut tekoälyn käyttöä opettajille ja lukiolaisille. Hän on nähnyt lukioiden välillä suuria eroja siinä, miten tekoälyn käyttöä opetetaan. Hänen mukaansa vahvat opiskelijat vahvistuvat, koska he ymmärtävät, mitkä asiat on tehtävä itse ja missä tekoäly auttaa. Osa taas viehättyy helppoudesta ja antaa koneen tehdä työn. Eriarvoisuus kasvaa hänen mukaansa entisestään, ellei tekoälyn käyttöä opeteta kaikissa lukioissa.

Mikkelin kaupungin koulutusliikelaitos Otavian kehityspäällikkö on laatinut tekoälyohjeita lukio-opettajille ja korostaa avoimuutta ja yhteisiä sääntöjä. Nuoren toiminnanohjaus eli kyky asettaa tavoitteita ja suunnitella omaa toimintaa ei ole lukioiässä vielä täysin kehittynyt, joten myös hyvä opiskelija voi rikkoa sääntöjä. Tikkurilan lukion rehtori kertoo havainneensa selvästi, että lukiolaiset hyötyvät selkeistä säännöistä. Valtaosalla tunneista kännykkää ei saa käyttää, jotta opiskelija voi keskittyä opittavaan asiaan. Rehtorin mukaan maailma on nopeutunut, mutta vaikeiden asioiden oppiminen ei ole.

Lappeenrannan kaupungin opetusalan kehittämisyhtiö Eduksin erityisasiantuntija pitää tekoälyn kieltämistä vastuuttomana, koska sen käyttö on hänen mukaansa tulevaisuuden kansalaistaito. Hänestä on outoa rakentaa lukio-opetus pelkästään ylioppilaskirjoitusten ehdoilla. Yle viittaa myös Itä-Suomen yliopiston tuoreeseen tutkimukseen, jonka mukaan tekoälyn käyttö voi parantaa arvosanoja. Suurin osa rehtoreista näkee tekoälyn apuvälineenä, jonka oikeaan käyttöön lukiot haluavat ohjata. Kyselyn mukaan pieni osa opettajista kieltäisi sen kokonaan. Samaan suuntaan on kääntynyt Englannin korkeakoulujen valvoja, joka vaatii yliopistoilta enemmän arviointia ilman tekoälyä (The Guardian).

Seinäjoen ruokalan välikohtaus johti käräjäoikeuden tuomioon

Rehtori oli antanut erityisluokkaa käyvälle 13-vuotiaalle autistiselle pojalle luvan käyttää puhelinta ja kuunnella musiikkia kuulokkeilla, koska se auttoi häntä rauhoittumaan. Elokuussa 2024 poika meni ohjaajansa kanssa seinäjokelaisen koulun ruokalaan kokeilemaan, miten ateriointi sujuisi. Kesken ruokailun opettaja tuli vaatimaan, että poika lopettaa puhelimen käytön. Opettajan mielestä kiellon piti koskea kaikkia, jotta oppilaita kohdeltaisiin tasapuolisesti (Ilta-Sanomat).

Opettaja otti puhelimen ja antoi sen ohjaajalle, joka kertoi pojalla olevan luvan, mutta opettaja ei taipunut. Ohjaajan palautettua puhelimen opettaja tarttui poikaan, raahasi hänet käytävälle, istui maassa makaavan nuoren päälle ja piti hänen käsiään selän takana. Poika oli sitä ennen ehtinyt haukkua opettajaa törkein sanoin. Hän kärsi lievistä kivuista ja hänen kuulokkeensa rikkoutuivat.

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus tuomitsi 59-vuotiaan opettajan pahoinpitelystä ja virkavelvollisuuden rikkomisesta 30 päiväsakkoon. Lisäksi opettaja määrättiin maksamaan pojalle 180 euroa korvauksia kivusta ja särystä sekä rikkoutuneista kuulokkeista. Oikeuden mukaan opettaja aiheutti itse tilanteen kärjistymisen puuttumalla puhelimen käyttöön, johon pojalla oli lupa. Voimakeinot eivät olleet välttämättömiä eivätkä puolustettavia, vaikka poika oli solvannut opettajaa. Tuomion sanoin kärpäsestä tuli härkänen. Tuomio ei ole lainvoimainen, sillä siitä voi valittaa hovioikeuteen. Ilta-Sanomien mukaan opettaja on tuomittu aiemminkin oppilaan pahoinpitelystä.

Tapauksessa kohtasivat kaksi käsitystä reiluudesta. Opettajalle reilua oli, että sama sääntö koskee kaikkia. Pojalle puhelin ja musiikki olivat rehtorin luvalla keino rauhoittua tilanteessa, jota hän vasta harjoitteli. Yhdenvertaisuus ei aina tarkoita samanlaista kohtelua. Ohjaaja kertoi luvasta paikan päällä, mutta tieto ei muuttanut tilannetta. Oppilaan kohdalla tapahtunut tarkoitti, että rauhoittumisen keino vietiin ja aikuinen käytti voimaa häntä kohtaan. Vanhemmalle tapaus herättää kysymyksen siitä, tietävätkö kaikki koulun aikuiset lapsen yksilöllisistä järjestelyistä ja kunnioittavatko he niitä. Opettajille se muistuttaa, että yhteisten sääntöjen rinnalla elävät yksittäisen oppilaan tarpeisiin tehdyt luvat, jotka ovat yhtä lailla koulun päätöksiä.

Jyväskylän päiväkodin aamu ja droonihälytysten pelisäännöt

Perjantaiaamuna kello 8.25 poliisi sai hälytyksen Jyväskylän Kortesuon päiväkotiin, jonka terassilla epäiltiin olevan omatekoinen räjähde (Yle). Ilmoituksen tehneet työntekijät olivat kuvanneet esinettä mahdolliseksi räjähteeksi, koska siitä lähti johtoja. Varotoimena päiväkoti ja viereinen Sale-myymälä tyhjennettiin. Poliisille selvisi melko pian, ettei kyse ollut räjähteestä. Asiasta on kirjattu rikosilmoitus ja tutkinta jatkuu.

Sisä-Suomen poliisin rikoskomisario arvioi, että viime päivien uutiset Euroopan koulujen pommiuhkauksista ovat voineet vaikuttaa siihen, miten esine tulkittiin. Jyväskylässä ei hänen mukaansa ole ollut pommiuhkatilanteita, mutta henkilökunnan varovaisuus ei ollut tarpeetonta, sillä he toimivat oikein ilmoittaessaan poliisille.

Lasten päivä jatkui toisessa rakennuksessa. Kortesuon päiväkodin toiminta siirrettiin Kortepohjan päiväkotikouluun, jonka oma toiminta siirtyi sisätiloihin. Koulu kertoi vanhemmille pian tapahtumien alettua, ettei kouluun kohdistunut uhkaa. Tilanteen päätyttyä noin kello 9.40 koulu ilmoitti, että päivä palaa tavalliseen järjestykseen ja tapahtuneesta puhutaan oppilaiden kanssa heidän ikätasonsa mukaisesti. Kaupungin mukaan huoltajia pidettiin ajan tasalla Edlevo- ja Wilma-viesteillä sekä puhelimitse. Kaikessa toimittiin säännöllisesti harjoiteltujen turvallisuussuunnitelmien mukaan. Päiväkodin lapset palasivat omaan päiväkotiinsa ruokailun jälkeen.

Samalla viikolla Opetusalan Ammattijärjestö OAJ käsitteli blogissaan kysymystä siitä, voiko työsuojeluvaltuutettu kieltää opettajia ja muuta henkilökuntaa tulemasta töihin, jos työmatkan aikana on voimassa drooneja koskeva vaaratiedote. OAJ:n vastaus on kielteinen, sillä kotona pysymisestä voi määrätä vain viranomainen. Työsuojeluvaltuutettu voi keskeyttää vaarallisen työn, mutta hänen toimivaltansa päättyy koulun portille. Työmatka on työntekijän vapaa-aikaa, vaikka se kuuluu työtapaturmavakuutuksen piiriin, eikä työnantajallakaan ole oikeutta määrätä siitä.

OAJ erottaa drooniuhan ja droonihälytyksen. Viranomainen voi arvioida uhan kohonneeksi esimerkiksi silloin, kun lähialueella on havaittu tunnistamattomia drooneja. Hälytyksen se antaa harkintansa mukaan vaaratiedotteena, jonka toimintaohjeita on noudatettava. Kehotus suojautua sisätiloihin koskee kaikkia, eikä silloin lähdetä työmatkalle eikä muuallekaan. Työturvallisuuslain mukaan työntekijällä on myös oma oikeus pidättäytyä työstä tai sinne lähtemisestä, jos siitä aiheutuu vakavaa vaaraa hengelle tai terveydelle. Asiasta on ilmoitettava heti esihenkilölle. Koululla tilanne on toinen. Siellä työsuojeluvaltuutettu voi vaatia opetuksen siirtämistä väestönsuojiin tai keskeyttää välittömästi esimerkiksi välituntivalvonnan tai ulkoliikuntatunnin. OAJ muistuttaa, että turvallisuus- ja kriisisuunnitelmien pitää olla ajan tasalla ennen kuin mitään sattuu.

Jyväskylän aamu näytti, mitä ajan tasalla oleva suunnitelma merkitsee käytännössä. Lapset siirrettiin turvaan, huoltajat saivat tiedon useaa kanavaa pitkin ja tapahtuneesta puhuttiin lasten kanssa heidän ikäänsä sopivalla tavalla.

03 Koulutuspolitiikka

OAJ:n paneelissa yhdeksän puolueen edustajaa piti koulutusta viimesijaisena leikkauskohteena

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ järjesti 11. marraskuuta webinaarin, jossa yhdeksän puolueen edustajat keskustelivat siitä, miten koulutus- ja osaamistasoa voidaan nostaa seuraavalla hallituskaudella (OAJ). Paneelissa olivat mukana Rkp, vihreät, keskusta, perussuomalaiset, vasemmistoliitto, SDP, Liike Nyt, kristillisdemokraatit ja kokoomus.

Kysymykseen, pitävätkö he koulutusta viimesijaisena leikkauskohteena tiukassakin taloustilanteessa, kaikki vastasivat myöntävästi. Useampi korosti perustaitoja ja nosti esiin lähiopetuksen lisäämisen ammatillisessa koulutuksessa.

OAJ:n keväällä Aula Researchilta tilaamassa puoluevaikuttajakyselyssä yli 80 prosenttia vastaajista piti koulutusta viimesijaisena leikkauskohteena. Yhdeksän kymmenestä halusi kohdentaa pienenevistä ikäluokista vapautuvat rahat ainakin osittain opetuksen

ja koulutuksen laatuun. OAJ:n puheenjohtaja muistutti, että korkeakoulututkinnon suorittaneiden nuorten aikuisten osuus on Suomessa 38 prosenttia, kun OECD-maiden keskiarvo on 49 prosenttia. Tavoitteena on nostaa osuus 60 prosenttiin.

Tutkijapuheenvuoroissa käsiteltiin osaamisen yhteyttä talouskasvuun, osaamisen eriytymistä ja keinoja nostaa koulutustasoa. Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitoksen apulaisprofessori muistutti, että koulutuspolitiikka on yhteiskuntapolitiikkaa. Oppiminen ei hänen mukaansa tapahdu, jos lapsilla ja nuorilla on kannettavanaan isoja huolia, kuten perheen köyhyys. OAJ:n koulutuspolitiikan päällikkö totesi, että koulutuskenttä seuraa tarkasti, miten lupaukset toteutuvat vaalien alla ja tulevassa päätöksenteossa. Paneelin yksimielisyys koski tahtoa. Lupausten sisältö ratkeaa vasta seuraavan hallituksen budjeteissa.

Opiskelijat ovat hallituksen päätösten suurimpia suhteellisia häviäjiä

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL julkisti keskiviikkona laskelmat siitä, miten hallituksen päätökset ovat vaikuttaneet ihmisten toimeentuloon (Helsingin Sanomat). Suurimmat suhteelliset tulonmenetykset osuvat opiskelijoihin. Lakimuutokset ovat vähentäneet heidän tulojaan keskimäärin runsaat 8 prosenttia (Helsingin Sanomat). Pääasiassa opiskelevista noin kahdella kolmesta tulot ovat laskeneet ja viidenneksellä kasvaneet. Laskun taustalla on opiskelijoiden siirto yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisään. Lisäksi opintoraha ei ole noussut hintojen mukana ja ostovoima on heikentynyt kauden aikana 10 prosenttia. Pienemmän joukon tulot ovat kasvaneet työn verotuksen kevennyksen ansiosta. Laskelma ei ota huomioon opintolainaa, koska se on velkaa eikä tuloa. Täysi laina mukaan luettuna opiskelijan käytössä oleva raha olisi keskimäärin kasvanut aiempaan verrattuna.

Helsingin Sanomien haastatteluissa ero näkyy arjessa. Neljättä vuotta opiskeleva sosionomiopiskelija ei tiedä, millä elää ensi keväänä. Hänellä on jäljellä kolme opintotukikuukautta, mikä ei johdu hallituksen päätöksistä vaan henkilökohtaisista syistä venyneistä opinnoista. Edessä on harjoittelu, josta hänen alallaan ei tavallisesti makseta palkkaa. Asumislisää ei makseta kesältä ilman opiskelua, joten kesäpalkasta meni lähes puolet vuokraan. Lainaa hän ei ole nostanut, koska takaisinmaksu huolettaa. Hänen mielestään uudistukset tukevat niitä, jotka voivat käydä töissä.

Tuotantotaloutta opiskeleva ja opintojen ohessa kaupassa työskentelevä kuuluu hyötyjiin. Hän saa nyt asumistukea, jota ei ennen saanut ja palkasta jää aiempaa enemmän käteen. Työ on kuitenkin vienyt aikaa opiskelulta ja painanut arvosanoja niin, ettei hän voi hakea maisteriopintoihin yhtä helposti kuin ne, jotka ovat voineet keskittyä opintoihin. Perheellinen opiskelija pysyi yleisen asumistuen piirissä, vaikka sitä leikattiin vuonna 2024. Hänen perhettään on auttanut paljon opintorahan huoltajakorotus, jota hallitus on nostanut parilla kympillä lähes 150 euroon huoltajaa kohden.

Päätökset teki hallitus. Hyötyjiä ovat ne, jotka pystyvät tekemään töitä opintojen ohessa. Seuraukset kantavat ne, joilla siihen ei ole mahdollisuutta, kuten palkatonta harjoittelua suorittavat ja ne, joiden opinnot ovat venyneet.

Maksullinen tutkintoväylä avoimeen korkeakouluun herättää tasa-arvohuolen

Hallitus antoi 5. marraskuuta lakiesityksen, joka mahdollistaisi korkeakoulututkinnon suorittamisen maksullisena avoimena korkeakouluopetuksena. Suomen ylioppilaskuntien liiton ja Suomen opiskelijakuntien liitto Samokin puheenjohtajat kirjoittavat Helsingin Sanomissa, että esitys avaa ohitusväylän, jota pitkin kuka tahansa voi hankkia tutkinnon, jos rahaa on riittävästi. Heidän mukaansa kyse ei ole nykyisistä avoimen korkeakoulun kurssimaksuista vaan täyskatteellisista lukuvuosimaksuista. Vertailukohdaksi he nostavat EU:n ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden lukuvuosimaksut, jotka vaihtelevat noin 8 000 eurosta 28 000 euroon. Avoimessa korkeakoulussa tutkintoa suorittava ei voi saada opintorahaa eikä opintolainaa. Kirjoittajien mukaan se rajaa merkittävästi pienituloisten ja työttömien mahdollisuuksia.

Opiskelijajärjestöjen mukaan koulutus periytyy Suomessa yhä. Korkeakoulutuksen ulkopuolelle jääneissä korostuvat kirjoittajien mukaan nuoret, joiden perheiden tulot ja koulutustaso ovat matalampia. Järjestöt pitävät esitystä arvovalintana, joka murentaa koulutuksellista tasa-arvoa, koska maksukyky nousisi tutkintokoulutukseen hakeutumisessa opintomenestyksen ja osaamisen ohi.

Hallituksen perusteluja esitykselle kirjoitus ei käsittele. Esityksestä nousee kysymys, joka liittyy suoraan tavoitteeseen nostaa korkeakoulututkinnon suorittaneiden nuorten aikuisten osuus 60 prosenttiin (OAJ). Kasvattaako maksullinen väylä osuutta niissä ryhmissä, jotka nyt jäävät korkeakoulutuksen ulkopuolelle, vai niissä, joilla on varaa maksaa?

EU valmistelee tutkintojen tunnustamista, OAJ vaatii rajat opettajille

Euroopan unionissa valmistellaan uudistuksia, jotka koskevat tutkintojen ja osaamisen siirrettävyyttä sekä ammattipätevyyksien tunnustamista. Eduskunnan valiokunta käsittelee niistä valtioneuvoston kantoja (U 73/2026 vp ja U 74/2026 vp). Opetusalan Ammattijärjestö OAJ pitää lausunnossaan hyvänä ja perusteltuna, että tunnustamista sujuvoitetaan ja menettelyistä tehdään läpinäkyvämpiä. Järjestön mukaan Suomen kantaan pitäisi kuitenkin kirjata vahvemmin, etteivät muutokset saa johtaa kelpoisuusvaatimusten tosiasialliseen yhtenäistämiseen eivätkä kaventaa jäsenmaiden päätösvaltaa koulutuksessa. Korkeakoulujen oikeus päättää tutkintojensa sisällöstä on OAJ:n mukaan turvattava.

Ammattipätevyyksien osalta OAJ vaatii, että kaikki opettajat, myös varhaiskasvatuksen opettajat, rajataan automaattisen tunnustamisen järjestelmän ulkopuolelle. Opettajan kelpoisuuden pitää järjestön mukaan perustua kansallisesti määriteltyyn opettajankoulutukseen, pedagogisiin opintoihin ja ohjattuun harjoitteluun, eikä sitä voi korvata yksittäisillä osaamisilla, osittaisilla todistuksilla tai työkokemuksella. Opettajapulaan ei OAJ:n mukaan pidä vastata alentamalla kelpoisuusvaatimuksia tai rakentamalla nopeutettuja väyliä ammattiin. Sen sijaan on parannettava ammatin veto- ja pitovoimaa, palkkausta, työoloja ja opettajien koulutusta.

Suomi vaikuttaa EU:n valmisteluun valtioneuvoston kannoilla, joihin eduskunta ottaa kantaa. Lausunto edustaa opettajien ammattijärjestön näkökulmaa. Avoimeksi jää, miten Suomeen muuttavan, toisessa maassa koulutetun opettajan polku ammattiin voisi olla sujuva ilman, että kelpoisuuden taso joustaa.

04 Maailmalta

Pommiuhkausten aalto pysäytti tuhansia kouluja Euroopassa

Keskiviikkoaamuna 11. marraskuuta noin 6 300 italialaiskoulua sai sähköpostitse pommiuhkauksen, kertoi Italian opetusministeriö (Ilta-Sanomat). Viestissä väitettiin, että rakennukseen on jätetty muovipussiin kätketty voimakas räjähde, jonka voi laukaista kauko-ohjauksella (MTV Uutiset). Ainakin 300 koulua evakuoitiin. Sisilian Paternossa tunnelmaa kuvattiin kaoottiseksi, kun vanhemmat lähtivät hakemaan lapsiaan ja tukkeutuneet tiet estivät hälytysajoneuvojen kulkua (Iltalehti). Pommeja ei löytynyt. Italian pääministeri vahvisti iltapäivällä uhkaukset perättömiksi (Ilta-Sanomat).

Samana päivänä uhkauksia saivat koulut Skotlannissa, Pohjois-Irlannissa ja Irlannissa. Skotlannin poliisin mukaan viestin sai noin 1 000 koulua ja Pohjois-Irlannissa ainakin 300 (The Guardian). Viranomaiset arvioivat uhkaukset nopeasti perättömiksi ja samankaltaisiksi kuin lokakuussa lähetetyt. Skotlannin poliisin mukaan kouluja ei tarvitse evakuoida eikä lapsia pitää poissa koulusta pelkän sähköpostin sisällön perusteella. Poliisi sanoi samalla ymmärtävänsä, miten ahdistavia tällaiset viestit ovat oppilaille, vanhemmille ja henkilökunnalle. Irlannin poliisi arvioi uhan epäuskottavaksi eikä pyytänyt evakuointeja. Edinburghissa koulut tyhjennettiin silti hetkeksi varotoimena.

Torstaina uhkauksia tuli Italiassa uudelleen. Pääministerin kanslian mukaan viestin sai 3 778 koulua, mutta niistä evakuoitiin vain 77 (Yle). Koulut noudattivat hallituksen uutta ohjetta, jonka mukaan julkiset rakennukset tyhjennetään vain, jos vaarasta on konkreettista näyttöä. Osa kouluista ehti evakuoida ennen ohjetta. Palermossa lukion oppilaat lähetettiin kotiin varotoimena, kun viestissä uhattiin surmata oppilaita ja henkilökuntaa (Ilta-Sanomat). Le Parisien -lehden mukaan kouluja evakuoitiin myös Ranskassa.

Viestit oli allekirjoitettu samalla nimellä, jota on käytetty myös Irlannin ja Bulgarian mediataloihin kohdistuneissa uhkauksissa. Uutistoimisto Ansan alustavien tietojen mukaan lähettäjä käytti ilmeisesti

taiwanilaisen yliopiston entisen opiskelijan kaapattua tiliä (Ilta-Sanomat). Tekijää ei tiedetä. Osa eurooppalaisista viranomaisista epäilee Venäjää, mutta Italian viranomaisten mukaan siitä ei ole toistaiseksi näyttöä. Venäjä kiistää osallisuutensa (Yle). Euroopan hybridiosaamiskeskuksen verkostojohtaja totesi Ilta-Sanomille, ettei Venäjää voi syyttää ilman näyttöä. Hänen mukaansa Venäjällä voisi olla intressi vaikuttaa eurooppalaisten mielipiteisiin, mutta taustalla voi olla myös joku muu.

Italiassa asuvat suomalaisvanhemmat kertoivat, miltä päivä näytti kodeissa. Firenzessä asuva isä sai tiedon ensin vanhempien keskusteluryhmästä. Hänen poikansa soitti itse kotiin koulun pihalta, jonne oppilaat oli evakuoitu. Lapset olivat eri kouluissa, joten tytär haettiin ystävien avulla (Helsingin Sanomat). Toinen Italiassa asuva äiti kertoi MTV Uutisille, että sosiaalisessa mediassa alkoi pian kiertää perättömiä viestejä, joista osa oli hänen mukaansa selvästi tehty tekoälyllä. Yhdessä väitettiin, että koulusta olisi löytynyt pommi. Suomen opetusministerin kabinetista kerrottiin Ylelle keskiviikkona, ettei ministeriön tietoon ole tullut uhkauksia suomalaisiin kouluihin (Yle).

Italian rehtoriliiton puheenjohtajan mukaan tapaus osoittaa, kuinka paljon vahinkoa ja häiriötä vastuuttomuus voi saada aikaan nykyisten viestintävälineiden avulla (The Guardian). Suomelle Italian kaksi päivää tarjoavat vertailukohdan. Ensimmäisenä päivänä ainakin 300 koulua tyhjennettiin. Toisena päivänä yhteisen ohjeen jälkeen tuhansista uhatuista kouluista evakuoitiin 77. Kysymys yhteisestä linjasta koskee myös suomalaisia kouluja ja kuntia. Viestintä on toinen oppi, sillä huhut kulkivat vanhempien ryhmissä nopeasti. Kolmas koskee lapsia, joiden kanssa tapahtuneesta puhuttiin Jyväskylässä samalla viikolla heidän ikätasonsa mukaisesti (Yle).

Englannin korkeakouluvalvoja: tekoäly uhkaa tutkintojen uskottavuutta

Englannin korkeakouluja valvova viranomainen Office for Students (OfS) varoittaa, että tekoälyn runsas käyttö esseissä, opinnäytteissä ja kotitenteissä uhkaa englantilaisten tutkintojen uskottavuutta (The Guardian). OfS ja korkeakouluopetusta edistävä Advance HE haastattelivat tänä vuonna yli 300 opiskelijaa ja henkilökunnan jäsentä 127 yliopistossa ja oppilaitoksessa. Opiskelijoiden mukaan osa teki arviointitehtävänsä tekoälyllä joskus muutamassa minuutissa ja sai samanlaisia arvosanoja kuin ilman tekoälyä työskennelleet. Raportin mukaan osa ei muistanut perusasioita juuri palauttamastaan työstä. Opettajat kertoivat saavansa suuria määriä samannäköisiä töitä, joissa viitataan samaan kirjallisuuteen ja kirjoitetaan samalla tyylillä. Yhden henkilökunnan jäsenen mukaan tekoäly voi tehdä opiskelijoiden arvioinnista joillakin aloilla lähes mahdotonta.

Valvoja varoittaa, että korkeakoulu, joka ei rakenna päteviä ja luotettavia tapoja mitata opiskelijoiden tietoja ja taitoja, voi rikkoa rekisteröintiehtojaan ja joutua sanktioiden kohteeksi. Se vaatii huomattavasti enemmän arviointia ilman tekoälyä. Monet korkeakoulut ovat jo lisänneet valvottuja kirjallisia tenttejä ja suullisia kuulusteluja. Toiset arvioivat prosessia eli sitä, miten opiskelija etsi tietoa ja rakensi työnsä. Kolmannet teettävät tehtäviä, joissa opiskelija arvioi ja muokkaa tekoälyn tuottamaa tekstiä. Yliopistoja edustavan Universities UK:n mukaan matkaa on vielä, mutta moni on muuttanut arviointiaan merkittävästi.

Selvitys perustuu haastatteluihin. Se kuvaa opiskelijoiden ja henkilökunnan kokemuksia, mutta ei kerro, kuinka suuri osa opiskelijoista käyttää tekoälyä luvatta. Suomessa sama liike näkyy jo lukioissa, joissa kirjoittaminen on siirtynyt valvottuihin tiloihin (Yle). Englannin keinovalikoima muistuttaa, ettei valvonta ole ainoa vaihtoehto. Tekoälyn tuotosten arvioiminen tuo tehtävään tekoälyn käytön, jota Eduksin erityisasiantuntija pitää tulevaisuuden kansalaistaitona.

Englannin rehtorit uupuvat uuteen tarkastusmalliin

Englannin koulujen tarkastusvirasto Ofsted uudisti tarkastuksensa vuosi sitten. Taustalla oli readingiläisen alakoulun rehtorin itsemurha tammikuussa 2023 sen jälkeen, kun hänen koulunsa arvio oli laskettu erinomaisesta riittämättömäksi (The Guardian). Uudistuksen piti vähentää tarkastusten aiheuttamaa painetta ja työmäärää. Monen rehtorin mukaan se on pahentanut tilannetta (The Guardian).

Rehtorien järjestö NAHT kysyi kesäkuun ja lokakuun välillä rehtoreilta, joiden koulu oli tarkastettu uudella mallilla. Vastauksia tuli 242. Vastaajista 52 prosenttia harkitsee lähtevänsä tehtävästään aiottua aiemmin.

Lähes kaksi kolmesta eli 64 prosenttia piti uusia tarkastuksia paljon aiempaa raskaampina. Peräti 86 prosenttia kertoi kamppailleensa mielenterveytensä ja jaksamisensa kanssa tarkastajien ollessa koululla. Erityiskoulun rehtori kertoi lähtevänsä ennen seuraavaa tarkastusta, koska ei nähnyt lapsiaan kuukausiin tarkastusta edeltävänä aikana. Apulaisrehtori kertoi luopuneensa haaveestaan ryhtyä rehtoriksi.

Opettajien ammattiliitot ovat ilmoittaneet, etteivät ne luota tarkastusvirastoon. Ne ovat uhanneet lakkoäänestyksillä, ellei uuden mallin aiheuttamia hyvinvointiongelmia korjata. Ofstedin mukaan monet johtajat ovat kokeneet tarkastukset hyödyllisinä, mutta virasto myöntää, että osa on nostanut esiin vaikutukset työmäärään ja jaksamiseen. Virasto kertoo etsivänsä opetusministerin kanssa keinoja keventää painetta. Opetusministeriön mukaan arvioinnin on oltava yhteistyöhön perustuvaa, reilua ja oikeasuhtaista. Guardianin kolumnisti kirjoittaa, että tarkastusviraston perustamisen ja koulujen paremmuuslistojen jälkeen yläkouluopetuksen koko dynamiikaksi tuli kokeeseen opettaminen (The Guardian). Hänen mielestään koulujen pitäisi vastata ensisijaisesti paikallisyhteisöilleen.

Kysely kertoo rehtorien aikeista ja kokemuksista, ei siitä, kuinka moni todella lähtee. Suomessa tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja korostaa, ettei tasokokeiden tarkoitus ole arvioida kouluja tai opettajia (MTV Uutiset). Englannissa Ofstedin uusi tarkastusmalli on muuttunut asiaksi, jonka vuoksi yli puolet kyselyyn vastanneista rehtoreista harkitsee lähtöä. Suomalaisen keskustelun kysymys on, miten mahdollinen kokeilu rakennetaan niin, ettei tieto muutu koulujen tuomioksi.

Ukraina uudistaa lukiota sodan keskellä

Ukraina uudistaa koulutusjärjestelmäänsä sodan keskellä. Lukiokoulutus on tarkoitus muuttaa ensi syksynä kaksivuotisesta kolmivuotiseksi, jolloin se vastaisi paremmin eurooppalaista mallia (Yle). Mallia on kokeiltu syksystä lähtien 150 koulussa ja tavoitteena on laajentaa se kaikkiin lukioihin ensi syksyyn mennessä. Lvivissä toimivan koulun numero 91 rehtori pitää uudistusta oikeana, kunhan se tehdään asteittain ja huolellisesti. Hänen mukaansa kolmivuotinen lukio antaa oppilaille mahdollisuuden valita opintosuuntansa harkitummin omien kykyjensä ja tulevan ammattinsa perusteella.

Suomi tukee lukiouudistusta 20 miljoonalla eurolla vuoteen 2029 asti. Tuki kohdistuu opettajien täydennyskoulutukseen, oppimateriaaleihin, rehtorien koulutukseen, laitteiden hankintaan ja lukioiden mahdollisuuteen erikoistua esimerkiksi luonnontieteisiin. Suomi on tukenut myös vuonna 2018 alkanutta koko koulujärjestelmän uudistusta, jonka suurin kansainvälinen rahoittaja on Maailmanpankki. Suomen Kiovan-suurlähetystön erityisasiantuntijan mukaan tavoitteena on vahvistaa koulujärjestelmän kestävyyttä sodan oloissa ja parantaa opetuksen laatua.

Uudistus etenee, vaikka tuhannet koulut ovat vaurioituneet Venäjän hyökkäyssodan iskuissa. Suomen Ukrainan-suurlähettilään mukaan koulupäivä joudutaan usein jakamaan kahtia, koska kouluun saa ottaa vain niin monta lasta kuin pommisuojaan mahtuu. Eturintaman lähellä kouluun ei välttämättä päästä lainkaan. Silti Ukraina on nostanut koulutuksen kansalliseksi prioriteetiksi, koska jälleenrakentaminen riippuu siitä, miten työvoiman tarpeeseen pystytään vastaamaan.

Ukrainassa uutta lukiomallia kokeillaan 150 koulussa ennen kuin se laajennetaan kaikkialle. Lviviläinen rehtori painottaa asteittaisuutta ja oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Suomessa opetussuunnitelman perusteiden luonnoksia kirjoitetaan samaan aikaan alle kolmessa kuukaudessa (Yle). Vertailu ei ole suora, mutta se kysyy, kuinka paljon aikaa ja kokeilua iso muutos tarvitsee.

05 Kodin ja koulun välissä

Lukeva aikuinen, kirja kuukaudessa ja lupa tylsistyä

Keittiön pöydän ääressä kaksi ihmistä selaa puhelinta. Toinen on yhdeksänvuotias ja toinen hänen vanhempansa, eikä kumpikaan huomaa, ettei hyllyssä ole yhtään kirjaa.

Oulun yliopiston erityispedagogiikan yliopisto-opettaja ja väitöskirjatutkija muistuttaa Helsingin Sanomissa,

että suomalaisnuorten lukutaito on laskenut 2000-luvulla erityisen jyrkästi. Hänen mukaansa 26 prosenttia nuorista ei yllä tasolle, jota pidetään riittävänä yhteiskunnassa pärjäämiseen. Vain noin puolet yltää tasolle, jota opinnot ja työelämä vaativat. Vuoden 2025 Pisa-tutkimuksessa vain 41 prosenttia oppilaista vastasi yrittävänsä kovemmin, jos työ alkaa tuntua vaikealta.

Kirjoittaja huomauttaa, että oppimistulokset ovat laskeneet rinta rinnan digilaitteiden ja sosiaalisen median yleistymisen kanssa. Hän ehdottaa, että tasokokeiden sijaan katse käännettäisiin lasten vapaa-aikaan. Ruuduilla vietetty aika on hänen mukaansa poissa liikkumiselta, lukemiselta, levolta ja aidoilta vuorovaikutussuhteilta. Taustalla voi hänen sanoin olla aikuisten kyvyttömyys suojata lapsia sosiaalisen ja digitaalisen median haitoilta. Samanaikaisuus ei yksin osoita, että ruudut aiheuttavat laskun ja kirjoittaja muotoileekin ajatuksensa mahdollisuutena. Hänen vaatimuksensa kohdistuu aikuisiin, joiden on tultava esiin omien ruutujensa takaa.

Jyväskylän normaalikoulun yhdeksäsluokkalainen kirjoitti Helsingin Sanomiin samasta aiheesta nuoren silmin. Hänen mukaansa nuoret lukevat vähän ja moni ottaa kirjan käteen vain pakosta. Sosiaalinen media ja suoratoistopalvelut tarjoavat vaivatonta viihdettä, kun taas kirjan lumo syttyy hitaammin ja vaatii rauhoittumista ja pitkäjänteisyyttä. Hän esittää aikuisille suoran kysymyksen: toimivatko he itse lukemisen esimerkkeinä? Nuorten kodeissa ei hänen havaintonsa mukaan aina näy kirjoja. Vanhempi, joka ei itse lue, saa hänen mukaansa todennäköisesti teini-ikäisen, joka ei myöskään lue.

Yhdeksäsluokkalainen nostaa esiin myös toisen puolen. Ruutuajasta huolissaan olevat aikuiset ovat hänen mukaansa täyttäneet lasten vapaa-ajan harrastuksilla sen sijaan, että olisivat antaneet tilaa tylsyydelle tai täyttäneet kodit kirjoilla, joihin tekemistä vailla oleva nuori voisi tarttua uteliaisuudesta. Koulussa opettajien olisi hänen mielestään hyvä näyttäytyä useammin lukemassa. Hän varoittaa, että lukemisesta tulee pelkkä suoritus, jos sitä edistetään vain harjoituksilla, kokeilla ja pakollisilla lukutehtävillä. Määräajassa valmiiksi saatava lukutehtävä voi viedä lukemisesta ilon ja rentouden. Nuorella on hänen mukaansa oltava mahdollisuus valita itse, mitä lukee. Lisäksi hän toivoo nuorille ilmaisia äänikirjoja kirjastojen kautta ja halvempia kirjoja.

Opetusministeri toivoo, että jokaisella luokalla luetaan kirja kuukaudessa ja kirjoista keskustellaan yhdessä, koska määrä tuottaa hänen mukaansa sujuvuutta (Yle). Yhdeksäsluokkalaisen mukaan juuri määräaika voi viedä ilon. Molemmat haluavat lasten lukevan enemmän. Ero on siinä, syntyykö lukeminen tavoitteesta vai halusta.

Kotona keinot ovat arkisia: kirjoja näkyvillä, käyntejä kirjastossa ja aikuinen, joka lukee itse lapsen nähden. Lapsi saa valita oman kirjansa, myös muun kuin klassikon tai tietokirjan. Joskus riittää, ettei jokaista hiljaista hetkeä täytetä. Opettajalle kysymys on siitä, miten lukemisesta tehdään muutakin kuin tehtävä. Vanhemmalle vaikein kysymys voi olla se, mitä lapsi näkee katsoessaan aikuista illalla sohvalla.

Yhdeksäsluokkalainen ei usko, että on olemassa nuoria, jotka eivät pitäisi lukemisesta. Monet eivät hänen mukaansa vain ole vielä löytäneet kirjaa, johon rakastua.

OSA 2 · LÄHITARKASTELUSSA

Lähitarkastelussa

TÄSSÄ OSASSA

06 Kiirehtimättä kohti ymmärrystä
07 Tutkimus
08 Hankkeet ja rahoitus
09 Seurattavaa

06 Kiirehtimättä kohti ymmärrystä

Kouluruokalan melu ei vaimene siksi, että yksi oppilas istuu omassa pöydässään. Tarjottimet kolisevat ja jono liikkuu eteenpäin, mutta jokainen ohi kulkeva näkee, kuka on ohjattu istumaan erilleen muista. Lautasella on muutama pinaattilettu enemmän kuin ohje salli. Pöydän ääressä odotetaan opettajaa, joka tulee myöhemmin keskustelemaan siitä, mitä ruokaa hakiessa tapahtui.

Vaasalaisessa Porvarinkadun koulussa tällaista pöytää kutsuttiin häpeäpöydäksi, ruotsiksi skambordet. Ruotsinkielisen koulun yhdeksäsluokkalainen kertoi Ilta-Sanomille, että hänen kaverinsa ohjattiin lokakuun lopussa istumaan erilleen muista, koska tämä oli ottanut 13 pinaattilettua, vaikka lupa oli kymmeneen. Iltalehden kertomassa versiossa lettuja oli 12 tai 14. Saman jutun mukaan oppilas sanoi, ettei kyse ollut yksittäistapauksesta. Yhdeksäsluokkalaisen äidin mukaan oppilaita oli ohjattu istumaan yksin liian suurten ruokamäärien takia. Asiasta uutisoi ensimmäisenä Ilkka-Pohjalainen.

Koulun rehtori kiisti Ilta-Sanomille, että koulussa olisi käytössä häpeäpöytää. Hän kertoi kuitenkin koulun ottaneen käyttöön kasvatuskeskustelun, jonka opettaja käy oppilaan kanssa silloin, kun tämä ei noudata ruokailun ohjeita. Rehtori kuvasi keskustelua pedagogiseksi toimenpiteeksi, jonka yksi tavoite on saada oppilas noudattamaan lautasmallia sen sijaan, että hän ottaisi vain mieleistään ruokaa.

Julkisuuden jälkeen Lupa- ja valvontavirasto käynnisti koulun menettelystä valvonnan osana perusopetuksen laillisuusvalvontaa. Virasto lähetti Vaasan kaupungille selvityspyynnön ja pyysi lausuntoa myös rehtorilta. Viraston ruotsinkielisen sivistystoimen yksikön päällikön mukaan valvontaviranomaisen tehtävä on selvittää, onko koulutus järjestetty lainmukaisesti. Hänen mukaansa kyse on koulutuksen järjestäjän menettelystä kasvatuksellisissa toimissa ja kurinpitokeinoissa sekä lapsen oikeudesta täysipainoiseen kouluateriaan, joka on tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu.

Rehtori ja oppilas kuvaavat samaa käytäntöä eri sanoin. Rehtorin kertomuksessa ydin on keskustelu, joka ohjaa syömään monipuolisesti. Oppilaan kertomuksessa ydin on pöytä, jonka ääressä keskustelua odotetaan muiden nähden. Koulun uusi käytäntö jättää ilmaan kysymyksen, johon Vaasan tapaus ei vielä vastaa: onko kasvatuskeskustelu kehitystä, joka ottaa kouluruokailun ohjaamisen vakavasti, vai muuttuuko ohjaus ojentamiseksi silloin, kun sen ensimmäinen vaihe on erilleen istuttaminen?

Opettajan paikalta tilanne näyttää toiselta kuin pöydän äärestä. Ruokalan valvonta on osa työpäivää, jonka aikana jonon pitää liikkua ja jokaisen pitää ehtiä syödä. Valvova virastokin puhuu lapsen oikeudesta ateriaan, joka on tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu. Keskustelun siirtäminen myöhemmäksi voi jonon keskellä näyttää rauhallisemmalta ratkaisulta kuin oppilaan ojentaminen kaikkien kuullen. Erillinen pöytä tekee ojennuksesta silti julkisen, sillä odottaminen tapahtuu koko ruokalan nähden.

Nimellä on oma painonsa. Yhdeksäsluokkalaisen mukaan häpeäpöytä-sanan keksi yksi koulun opettajista, minkä jälkeen se tarttui muun opettajakunnan käyttöön ja vasta myöhemmin oppilaiden puheeseen. Nimi kulki aikuisilta lapsille. Aikuisten kesken sutkaus voi kuulostaa harmittomalta. Mitä oppilas kuulee, kun hänen istumapaikallaan on aikuisten antama nimi, jossa on sana häpeä?

Yhdeksäsluokkalaisen äiti kuvasi käytäntöä Ilta-Sanomille oppilaita nöyryyttäväksi. Hänen mielestään ruokailuun ei pitäisi liittää kielteisiä mielikuvia. Hän muistutti, että monella nuorella voi olla vaikeuksia syömisen kanssa esimerkiksi syömishäiriön vuoksi. Huomio osuu kohtaan, jota ruokalan jonossa ei näe: liian monta lettua ottanut nuori voi olla vain nälkäinen, mutta hän voi myös olla nuori, jolle jokainen ateria on valmiiksi raskas. Sama erillinen pöytä odottaa heitä molempia.

Samalla viikolla Ilta-Sanomat kertoi oikeuteen päätyneestä tapauksesta Seinäjoelta. Opettaja raahasi 13-vuotiaan autistisen pojan väkisin ulos koulun ruokalasta elokuussa 2024, koska poika käytti kännykkää, johon rehtori oli antanut hänelle erityisluvan. Tapaukset ovat luonteeltaan erilaiset, sillä Seinäjoella opettaja kävi oppilaaseen käsiksi. Molemmissa ruokalan järjestystä kuitenkin valvottiin tavalla, joka nosti yhden oppilaan muiden katseiden

alle. Seinäjoella pojalla oli lupa juuri siihen, minkä vuoksi hänet raahattiin ulos.

Ruokalassa opettaja päättää hetkessä, kuka istuu missä. Koulun käytännöistä vastaa rehtori ja niiden lainmukaisuudesta koulutuksen järjestäjä, tässä tapauksessa Vaasan kaupunki, jolta valvova virasto nyt pyytää selvitystä. Seuraukset kantaa ensimmäisenä oppilas, joka istuu pöydässä. Ne ulottuvat myös opettajaan, jonka arkinen ratkaisu on nyt valtakunnallisen uutisoinnin kohteena. Julkisuuteen käytäntö tuli oppilaan ja hänen äitinsä kertomana.

Rehtorin kuvaama tavoite ja äidin huoli eivät ole toistensa vastakohtia. Kysymys ei ole siitä, saako koulu ohjata ruokailua, vaan siitä, miten ohjaus tapahtuu niin, ettei oppilas maksa siitä arvokkuudellaan. Lupa- ja valvontavirasto selvittää aikanaan, oliko Porvarinkadun koulun menettely lainmukainen. Sitä, miltä odottaminen omassa pöydässä tuntui, ei mittaa mikään selvityspyyntö. Sen tietää se, joka siinä istui.

07

Tutkimus

Tekoälyä opitaan käyttämään ennen kuin sitä opitaan epäilemään

Generatiivisen tekoälyn käyttö kasvaa nuoruudessa vuosi vuodelta, mutta varovaisuus sen vastauksia kohtaan ei kasva samassa tahdissa. Tähän päätyvät tekijät EdArXiv-palvelussa julkaistussa tutkimuksessa, joka on vertaisarvioimaton preprint.

Tutkijat keräsivät kaksi yhteensovitettua kyselyä, joihin vastasi yhteensä 1 598 opiskelijaa. Vastaajista 1 167 oli 12–17-vuotiaita koululaisia. Korkeakouluopiskelijoita oli 431, iältään 18–25-vuotiaita. Kaikilta kysyttiin samoista 11 opiskelutehtävästä, kuinka usein he käyttävät niissä tekoälyä ja kuinka luotettavina he pitävät sen vastauksia. Korkeakouluopiskelijat arvioivat lisäksi seitsemän tutkimustyöhön liittyvää tehtävää. Varovaisuus tarkoittaa tutkimuksessa koettua luotettavuutta eli sitä, kuinka paljon vastaaja kertoo luottavansa tekoälyn vastauksiin.

Ikävuosien 12 ja 17 välillä todennäköisyys runsaampaan käyttöön kasvoi jokaisen ikävuoden myötä, mutta varovaisuudessa ei tapahtunut merkitsevää muutosta. Käyttö ja varovaisuus erkanivat tilastollisesti merkitsevästi ensimmäisen kerran 14–15-vuotiailla ja vielä selvemmin 16–17-vuotiailla. Korkeakoulussa kokonaiskäyttö ei enää kasvanut tasaisesti iän mukana. Tehtäväkohtaiset mallit paljastivat silti muutoksen, sillä painopiste siirtyi tenttiin valmistautumisesta ja kysymysten pikaratkaisuista kääntämiseen ja kielen hiomiseen. Varovaisuudessakaan ei näkynyt tasaista kehitystä korkeakouluvuosien aikana. Neljännen vuoden opiskelijoilla todennäköisyys vahvaan varovaisuuteen oli kuitenkin suurempi kuin ensimmäisen kolmen vuoden opiskelijoilla, erityisesti vaativissa tutkimustehtävissä.

Tutkijoiden mukaan kuilu käytön ja varovaisuuden välille syntyy nuoruudessa. Ensimmäinen selvä merkki sen kaventumisesta näkyy vasta lähellä tutkinnon valmistumista. Siksi he ehdottavat, että kriittistä tekoälylukutaitoa opetettaisiin jo varhaisnuoruudessa niin, että käytännön kokemus yhdistyy tehtäväkohtaisiin arviointikeinoihin. Luokassa se tarkoittaisi tekoälyn vastausten arvioimista tehtävä kerrallaan, sillä kääntämisessä tarvitaan eri keinoja kuin tenttikysymykseen vastaamisessa. Vanhemmalle tulos kertoo, ettei 12-vuotiaan sujuva tekoälyn käyttö vielä kerro, osaako hän epäillä sen vastauksia.

Kehityskulku rakentuu kahden kyselyn eri-ikäisistä vastaajista. Varovaisuutta mitattiin vastaajien omalla arviolla luotettavuudesta, joten tulos ei kerro, tunnistavatko nuoret tekoälyn virheitä käytännössä.

Samalla viikolla The Guardian kertoi korkeakouluja valvovan sääntelijän raportista, jossa yksi yliopiston työntekijä arvioi, että tekoälyn laaja käyttö voi tehdä opiskelijoiden arvioinnista joillakin aloilla lähes mahdotonta. Raportin kyselyssä opiskelijat kertoivat opiskelutovereiden tehneen arvioitavia töitä tekoälyllä joskus muutamassa minuutissa ja saaneen samankaltaisia arvosanoja kuin ilman sitä työskennelleet. Osa opiskelijoista kuvasi tovereita, jotka eivät muistaneet perustietoja juuri palauttamastaan työstä.

Tekoälytutor ja ensimmäisten luokkien lukutaito

Toisessa EdArXivissa julkaistussa preprintissä, jota ei ole vertaisarvioitu, tutkittiin tekoälyyn perustuvaa verkkotutoria lukemaan opettelevilla. Mukana oli 95 ensimmäisen tai toisen luokan oppilasta yhdestä koulusta. Lukutaidon kehitystä mitattiin ääneen lukemisen sujuvuudella syksyllä ja talvella.

Oppilaat jaettiin kolmeen ryhmään ohjelmaan kirjattujen minuuttien ja käyttökertojen perusteella: paljon käyttäneisiin, vähän käyttäneisiin ja niihin, jotka eivät käyttäneet ohjelmaa lainkaan. Monitasoanalyyseissa otettiin huomioon oppilaan syksyn lukutaito ja se, oliko hän oikeutettu maksuttomaan tai alennettuun kouluateriaan. Paljon käyttäneet edistyivät merkitsevästi enemmän kuin vähän tai ei lainkaan käyttäneet ja tutkijat kuvaavat vaikutuksia kohtalaisiksi tai suuriksi. Ero näkyi myös syksyllä heikoimmin lukeneilla: alle 25. persentiilin jääneistä paljon käyttäneet edistyivät merkitsevästi enemmän kuin ohjelmaa käyttämättömät. Tutkijoiden johtopäätös on varovainen, sillä heidän mukaansa tekoälyyn perustuva tutorointi saattaa tukea varhaista lukutaitoa erityisesti niillä, joille lukeminen on vaikeaa.

Ryhmät muodostuivat sen mukaan, kuinka paljon kukin oppilas ohjelmaa käytti. Tulos ei siksi erota, johtuiko ero ohjelmasta vai jostakin, mikä sai osan oppilaista käyttämään sitä enemmän. Aineisto on yhdestä koulusta ja seuranta-aika syksystä talveen. Vanhemmalle, jonka lapselle koulu tarjoaa tällaista sovellusta, tutkimus kertoo lähinnä sen, että käytön määrä oli yhteydessä edistymiseen.

Viikon kaksi tekoälytutkimusta katsovat samaa tekniikkaa eri päistä. Pienimmille se saattaa tarjota tukea perustaitoihin, kun taas nuorille se on arkinen työkalu, jonka vastauksia ei opita epäilemään samassa tahdissa kuin sitä opitaan käyttämään.

Koulun aloitusikä voi näkyä naisten mielenterveydessä vielä aikuisena

Työn ja talouden tutkimus Laboren ja Jyväskylän yliopiston tutkimus seurasi rekisteriaineistoilla yli 650 000 vuosina 1977–1986 syntynyttä suomalaista 18-vuotiaasta 32-vuotiaaksi. Tutkijat vertasivat tammikuun alussa syntyneitä niihin, jotka syntyivät juuri ennen vuodenvaihdetta. Syntymäpäivät ovat lähellä toisiaan, mutta ryhmät ovat aloittaneet koulun eri-ikäisinä. Mielenterveyttä mitattiin Kela-korvattujen mielenterveyslääkkeiden ostoilla ja THL:n hoitoilmoitusrekisteriin kirjatuilla mielenterveyssyistä johtuneilla sairaalahoitojaksoilla. Aineistot tulevat Tilastokeskukselta, Kelalta ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta.

Alkuvuodesta syntyneiden naisten todennäköisyys ostaa masennuslääkkeitä 18–32 vuoden iässä oli 5,4 prosenttia pienempi kuin juuri ennen vuodenvaihdetta syntyneillä. Todennäköisyys joutua sairaalahoitoon masennuksen vuoksi oli 21,7 prosenttia pienempi. Vaikutukset näkyivät erityisesti naisilla, joiden vanhemmilla oli keskiasteen koulutus. Miehillä vastaavia vaikutuksia ei havaittu.

Osa eroista selittyy koulutuksella. Alkuvuodesta syntyneillä naisilla oli parempi peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo ja he suorittivat useammin korkeakoulututkinnon. Nämä tekijät selittävät kuitenkin vain osan havaitusta vaikutuksesta. Laboren johtavan tutkijan mukaan tulokset osoittavat, etteivät koulun aloittamiseen liittyvät erot jää lapsuuteen vaan näkyvät naisten mielenterveydessä vielä lähes 30 vuoden iässä. Hänen mukaansa koulun aloittamisen joustoja ja ikäerojen huomioimista luokassa kannattaa punnita huolellisesti. Punnintaan kuuluvat myös mahdolliset haitat, kuten työuran myöhäisempi alkaminen.

Opettajan edessä istuu joka syksy oppilaita, joiden ikäero on lähes vuoden, vaikka he ovat samalla luokalla. Loppuvuodesta syntyneen tytön vanhemmalle tutkimus ei tarjoa yksiselitteistä ohjetta, koska tutkija nostaa esiin myös myöhemmän aloituksen hinnan.

Tulokset koskevat 1977–1986 syntyneitä, jotka kävivät koulua 1980- ja 1990-luvuilla. Mielenterveyden mittarit ovat hoidon käyttöä: lääkeostoja ja sairaalahoitojaksoja. Ne tavoittavat hoitoon päätyneen oireilun, eivät sitä, mikä jää hoidon ulkopuolelle.

Viikoittainen puistokäynti ja lapsen mielenterveys

Englantilainen tutkimus tarkasteli, miten säännölliset puistokäynnit näkyvät lapsen mielenterveydessä. Tuloksista kertoi The Conversation -sivustolla tutkimuksen tekijöihin kuuluva tutkija. Hänen mukaansa lasten mielenterveyden ongelmat ovat Britanniassa lisääntyneet viimeisen vuosikymmenen aikana. Koronapandemia pahensi tilannetta.

Aineistona oli Children of the 90s -tutkimus eli Alspac, jossa on kerätty tietoja 14 062 lapsesta Bristolissa ja sen ympäristössä 1990-luvun alusta tähän päivään. Tutkijat käyttivät tietoja lasten puistokäynneistä, mielenterveydestä, käyttäytymisestä ja perheen olosuhteista syntymästä 11 vuoden ikään. Tutkijan mukaan suuri osa aiemmasta viheralueita koskevasta tutkimuksesta on ollut poikkileikkaustutkimusta, jossa mittaukset tehdään yhdellä kertaa. Lisäksi aiemmissa tutkimuksissa on tyypillisesti mitattu kodin läheisyyttä viheralueisiin eikä sitä, kuinka usein lapsia todella viedään niihin.

Lapset, jotka vietiin puistoon vähintään kerran viikossa puolen vuoden iästä 11-vuotiaaksi, saivat mielenterveyden arvioinneissa keskimäärin 16,5 prosenttia paremmat tulokset kuin ne, jotka vietiin puistoon harvemmin. Toistetut mittaukset antoivat mahdollisuuden tarkastella myös yksittäisiä lapsia ja saman lapsen mielenterveys oli yleensä parempi niinä jaksoina, joina hän kävi puistossa useammin. Tutkija pitää tätä vahvempana näyttönä kuin poikkileikkaustutkimusta, koska muutos näkyy saman lapsen sisällä. Tulokset säilyivät, kun huomioon otettiin perheen vaikeat olosuhteet, kuten huono asuminen ja äidin mielenterveys. Ne eivät myöskään muuttuneet herkkyysanalyyseissä, joissa tutkimuksen osia vaihdetaan tulosten pysyvyyden testaamiseksi.

Puistokäynnit eivät jakautuneet tasaisesti. Paremmassa asemassa olevien perheiden lapsia vietiin puistoon useammin pieninä, mutta lasten kasvaessa asetelma muuttui ja osaa heikommassa asemassa olevien perheiden lapsista vietiin puistoon useammin. Moni lapsi kävi puistossa harvemmin kuin kerran viikossa koko lapsuutensa ajan tai osan siitä. Tutkijan mukaan mahdollisuuksien lisääminen voisi parantaa lasten mielenterveyttä ja kaventaa eroja. Se edellyttää hänen mukaansa hyviä puistoja, jotka ovat turvallisia, kutsuvia ja helppokäyttöisiä kaikille perheille. Vanhemman arjessa kyse on viikoittaisesta tavasta, mutta tutkijan ehto siirtää osan vastuusta sinne, missä puistoista päätetään.

Kyse on seuranta-aineistosta eikä kokeesta. Saman lapsen sisäinen vertailu vahvistaa näyttöä, mutta se ei sulje pois muita tekijöitä, jotka voivat vaihdella samaan aikaan puistokäyntien kanssa. Tulokset koskevat 1990-luvulta alkaen Bristolin seudulla seurattuja lapsia.

Viikon kahdessa mielenterveystutkimuksessa lapsen myöhempään vointiin yhdistyy asioita, joista lapsi ei itse päätä: syntymäpäivä ja se, viedäänkö hänet puistoon.

08 Hankkeet ja rahoitus

Kuntien yhteistyö perusopetuksen järjestämisessä

- **Toteuttaja:** Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus ja Kuntaliitto
- **Tavoite:** Kuntien välistä yhteistyötä vahvistetaan, jotta perusopetus pysyy yhdenvertaisesti saavutettavana oppilasmäärän kääntyessä voimakkaaseen laskuun.
- **Rahoitus:** Valtionavustusta myönnettiin kesäkuussa 2026 yhteensä 5,7 miljoonaa euroa. Sen sai 36 kuntien yhteistyöhanketta, joissa on mukana yhteensä 174 kuntaa. Avustuksen käyttöaika on 31.7.2028 saakka.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus ja Kuntaliitto käynnistivät hankkeen, jolla tuetaan kuntien yhteistyötä perusopetuksen järjestämisessä väestökehityksen haasteissa. Avustus kohdentuu erityisesti pieneneviin kuntiin, joiden väestökehitys on vaikea. Sillä tuetaan erityisesti kuntien välisen rakenteellisen yhteistyön kehittämistä, käynnistämistä, koordinaatiota ja hallinnointia. Avustettavien hankkeiden tueksi on perustettu yhteistyöverkosto, jonka aloitustapaaminen pidettiin lokakuussa 2026 ja jossa jaetaan kokemuksia, oppeja ja haasteita. Verkosto pohjautuu ministeriön työryhmän raportin ehdotukseen vahvistaa opetuksen järjestäjien yhteistyötä.

Hankkeessa tehdään myös selvitys, joka kokoaa tilannekuvaa yhteistyön toteutumisesta, esteistä, hyvistä käytännöistä ja tulevista tarpeista. Pilottien, selvityksen ja verkoston tuottaman tiedon perusteella arvioidaan esimerkiksi lainsäädännön ja rahoituksen kehittämistarpeita. Tavoitteena ovat pysyvät toimintamallit, joilla kunnat voivat vastata tuleviin muutoksiin yhdessä.

Tietoa kerätään myös yhteistyön esteistä, ei vain onnistumisista. Tiedotteessa rakenteellinen yhteistyö jää kuitenkin yleiselle tasolle, joten avoimeksi jää, mitä se tarkoittaa oppilaan koulumatkalle, opettajan työpaikalle tai perheen lähikoululle. Valtio rahoittaa ja arvioi myöhemmin lainsäädännön tarpeet, kun taas yhteistyön rakentavat kunnat itse. Sen seuraukset näkyvät lopulta oppilaiden, opettajien ja perheiden arjessa.

TARMO ja VÄSKA: arviointityöväline S2-oppimäärästä siirtymiseen

- **Toteuttaja:** Opetushallitus yhdessä Jyväskylän ja Helsingin yliopistojen sekä Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin kanssa
- **Tavoite:** Työväline helpottaa opettajien arviota siitä, milloin oppilas voi siirtyä suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärästä suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärään.

Opetushallitus hankkii luokanopettajille sekä suomen ja ruotsin kielen opettajille valtakunnallisen arviointityövälineen. Sen suomenkielinen nimi on TARMO eli tarkoituksenmukaisen oppimäärän valinta ja opiskelu, ruotsinkielinen VÄSKA. Opetushallituksen mukaan kyse on ensimmäisestä tutkimukseen perustuvasta työvälineestä, joka kattaa kaikki perusopetuksen vuosiluokat. Aiemmin suomen tai ruotsin taidon arviointimateriaaleja on ollut hyvin vähän. Taustalla ovat hallituksen puoliväliriihessä sopimat S2-opetuksen kehittämistoimet ja pyrkimys edistää maahanmuuttotaustaisten oppilaiden suomen tai ruotsin taitoa.

Tehtäviä laaditaan koulutulokkaille, vuosiluokille 1–2, 3–4, 5–6 ja 7–9 sekä kuudennen ja seitsemännen luokan nivelvaiheeseen. Ne kattavat puhumisen, kuullun ymmärtämisen, tekstin ymmärtämisen ja kirjoittamisen. Tehtävät sidotaan Kehittyvän kielitaidon asteikon tasoihin A1, A2, B1 ja B2. Oppilas ei saa tehtävistä arvosanaa. Tehtävien laatimisesta ja testauksesta vastaavat Jyväskylän ja Helsingin yliopistot. Työväline rakennetaan Karvin digitaaliselle Joda-alustalle, jossa oppilaat vastaavat tehtäviin ja opettajat arvioivat avoimet vastaukset omassa käyttöliittymässään. Karvin johtavan arviointiasiantuntijan mukaan työvälineestä voi parhaimmillaan tulla opettajan arjen työväline, joka antaa luotettavaa tietoa oppilaan kielitaidon tasosta.

S2-opetukseen osallistumisen lähtökohta on oppilaan kielitaito eikä väestötietojärjestelmään merkitty äidinkieli. Oppilas siirtyy suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärään, kun hänen kielitaitonsa riittää ja kun siirtyminen tukee hänen oppimistaan. S2-opetuksen ei ole tarkoitus olla pysyvä valinta koko perusopetuksen ajan, ellei siihen ole pedagogista syytä. Opetushallituksen opetusneuvos korostaa, ettei työväline yksin ratkaise oppilaan oppimäärää eikä korvaa opettajan pedagogista arviointia. Tuloksia tarkastellaan yhdessä opettajan havaintojen ja oppilaan muiden kielitaitoa osoittavien näyttöjen kanssa.

Koulun vaihtuessa työvälineen tulos siirtyy oppilaan mukana uuteen kouluun yhteismitallisena tietona, joka auttaa opettajia suunnittelemaan opetusta. Uuden koulun opettajalla ei kuitenkaan vielä ole omia havaintojaan oppilaasta. Pohdittavaksi jää, painaako yhteismitallinen tulos silloin enemmän kuin sen kuuluisi. Opettajalle työväline lupaa tukea päätökseen, jota on tähän asti tehty vähäisten materiaalien varassa, mutta avoimien vastausten arviointi jää hänen tehtäväkseen. Huoltajan kannalta olennaista on, että oppimäärä ratkeaa kielitaidon ja oppimisen tukemisen perusteella.

Kolmansien maiden opiskelijoiden oleskelulupa ja toimeentulotuki

- **Toteuttaja:** työ- ja elinkeinoministeriö
- **Tavoite:** Hankkeessa toteutetaan hallitusohjelman kirjaukset opiskelijan oleskeluluvan peruuttamisesta toimeentulotukeen turvautumisen perusteella ja jälkivalvonnasta, jolla toimeentulotukeen turvautuminen selvitetään.

Työ- ja elinkeinoministeriön lainvalmisteluhankkeessa toteutetaan kaksi hallitusohjelman kirjausta. Ensimmäinen koskee opiskelijan oleskeluluvan peruuttamista, jos opiskelija turvautuu toimeentulotukeen. Toinen koskee jälkivalvontaa, jolla toimeentulotukeen turvautuminen selvitetään tehokkaasti. Hallitusohjelmassa hanke sijoittuu lukuun Turvallinen ja kriisinkestävä oikeusvaltio ja sen maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikkaa käsittelevään alalukuun. Vastuuministeri on työministeri.

Hankeikkunan vaihetietojen mukaan hallituksen esitys HE 79/2026 annettiin eduskunnalle 30.4.2026. Vaihekuvauksessa on myös kohta, jossa säädös on merkitty hyväksytyksi ja jossa viitataan eduskunnan vastaukseen EV 156/2026. Hanke on silti merkitty

käynnissä olevaksi ja sen vaiheeksi jatkovalmistelu. Toimikaudeksi on merkitty 1.2.2024–30.6.2026.

Lausuntokierros kesti 16.1.–27.2.2026. Lausuntoja antoivat muun muassa oikeuskanslerinvirasto, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, yhdenvertaisuusvaltuutettu, Kela, Maahanmuuttovirasto, useat hallinto-oikeudet, yliopistot, ammattikorkeakoulut ja ylioppilaskunnat sekä Suomen Lukiolaisten Liitto, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK. Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi lausunnoista yhteenvedon 17.3.2026. Lausunnot ja yhteenveto ovat luettavissa Hankeikkunassa.

Päätöksen tekee eduskunta hallituksen esityksestä. Seuraukset kohdistuvat kolmansista maista tuleviin opiskelijoihin, joiden oleskelulupa kytkeytyisi siihen, turvautuvatko he toimeentulotukeen. Pohdittavaksi jää, mihin opiskelija voi kääntyä, jos hänen toimeentulonsa katkeaa kesken opintojen.

Ehdotus kansallisiksi mediakasvatuslinjauksiksi

- **Toteuttaja:** opetus- ja kulttuuriministeriö
- **Tavoite:** Hankkeen nimen mukaan kyse on ehdotuksesta kansallisiksi mediakasvatuslinjauksiksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hankkeen toimikaudeksi on merkitty 23.2.–31.12.2026 ja Hankeikkunassa se on merkitty päättyneeksi. Lausuntoja annettiin helmikuun 2026 lopulla. Lausunnonantajien joukko ulottuu varhaiskasvatuksesta vanhustyöhön. Mukana ovat muun muassa Varhaiskasvatuksen opettajien liitto VOL, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, Suomen Lukiolaisten Liitto, lapsiasiavaltuutetun toimisto, Pelastakaa Lapset, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Lupa- ja valvontavirasto, Keskusrikospoliisi, tietosuojavaltuutetun toimisto, Yleisradio, Faktabaari, Mediakasvatusseura, useat kirjastot ja kaupungit sekä vanhusasiavaltuutettu ja Vanhustyön keskusliitto.

09 Seurattavaa

19.–20.11.2026: EU:n koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluministerit Brysselissä

EU-maiden koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluministerit kokoontuvat Brysselissä. Koulutus- ja nuorisoasiat käsitellään 19.11. ja kulttuuri- ja urheiluasiat 20.11. Kulttuuriasioiden yhteydessä ministerit keskustelevat komission syyskuussa antamasta ehdotuksesta asetukseksi digitaalisten verkkoympäristöjen vastuullisuuden ja luotettavuuden turvaamisesta (EU KIDS ACT). Lisäksi kulttuuriministerit hyväksyvät päätöslauselman EU:n kulttuurialan työsuunnitelmasta vuosille 2027–2030.

25.11.2026: webinaari S2-arviointityövälineestä

Jyväskylän yliopisto pitää webinaarin suomen kielen arviointityövälineen kehittämisestä ja opettajille lähetetyn kyselyn tuloksista 25.11.2026 kello 15.30–17. Kysely koski suomen oppimäärän valintaa ja vaihtamista. Opetushallituksen mukaan arviointitehtävät on tarkoitus pilotoida syyskuussa 2027 ja koulut saavat työvälineen käyttöön arviolta vuoden 2027 lopussa. Käyttökoulutuksista viestitään kevään 2027 aikana.

Alkuvuodesta 2027 syksyyn 2028: oppilasarvioinnin uudistus

Eduskunta hyväksyi kesäkuussa lakimuutoksen, jonka tarkoituksena on tehdä oppilaiden arvioinnista yhdenmukaisempaa. Ylen mukaan uusien perusteiden on määrä olla valmiina noin vuoden päästä ja käytössä kouluissa syksyllä 2028. Lausuntokierros on alkuvuodesta 2027, minkä jälkeen tekstejä työstetään koko kevään. Jutussa lausuntokierrosta kuvataan aidoksi vaikuttamisen mahdollisuudeksi. Ylen haastattelema tutkija pelkää, että uudistusta tehdään liian kovalla kiireellä ja että numerot voivat jyrätä arvot.

Arviointia koskee myös perusopetuslain muutos (619/2026), jolla uudistettiin oppilaan arviointiin ja opinnoissa etenemiseen liittyviä säännöksiä. Vanhempainliiton lausunnon taustatietojen mukaan muutos tulee voimaan porrastaen 1.8.2027 ja 1.8.2028. Ensin voimaan tulevat opetussuunnitelman perusteiden antamista koskevat valtuutukset ja asetuksenantovaltuudet. Vanhempainliitto on antanut opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunnon perusopetusasetuksen muuttamisesta.

Kevät 2027: hallinto-oikeus arvioi ratkaisevansa yliopistojen valitukset tutkimusrahoista

Kaikki yliopistojen tekemät valitukset sosiaali- ja terveysministeriön tutkimushankerahoista käsitellään Itä-Suomen hallinto-oikeudessa. Valitukset koskevat sosiaali- ja terveysministerin kesäkuussa tekemää päätöstä, jolla ministeriö ei myöntänyt rahaa yhdeksälle sosiaalityön tutkimushankkeelle. Hankkeet olivat ministeriön virkamiesten ja asiantuntijaraadin esittämiä. Hallinto-oikeus arvioi antavansa ratkaisut keväällä 2027.

Vuodesta 2027: Vantaa osoittaa ekaluokkalaiselle lähikoulun suoraan

Vantaan poliitikot päättivät tiistaina 10.11., että vuodesta 2027 alkaen ekaluokkalaiselle osoitetaan suoraan suomenkielinen lähikoulu kotiosoitteen perusteella. Helsingin Sanomien mukaan ekaluokkalaista ei enää ilmoiteta kouluun, koska Vantaan kouluilla on kaksi kilpailevaa tietojärjestelmää.

Lähteet

Pääkirjoitus

1 **Kouluihin tehdään liian kovalla kiireellä uudistusta, jossa numerot voivat jyrätä arvot, pelkää tutkija** · Yle, Peruskoulu

2 **Koulu | Ministeri Adlercreutz Ylellä: Perinteiset keinot käyttöön, lapsilta on pakko vaatia enemmän** · Helsingin Sanomat

3 **”Esimerkiksi kirja joka kuukausi” – opetusministeri Adlercreutz haluaa kouluihin selkeät, määrälliset tavoitteet** · Yle, Peruskoulu

4 **Koulujen tasokokeista riita: "Rahalla paljon parempaakin käyttöä"** · MTV Uutiset

5 **Koulu | Koulua ohjataan tiedolla, jota ei ole** · Helsingin Sanomat

6 **Peruskoulu | Voisiko koulun uudistuksista kysyä myös meiltä opettajilta?** · Helsingin Sanomat

7 **Lausunto Opetus- ja kulttuuriministeriölle perusopetusasetuksen muuttamisesta** · Vanhempainliitto

8 **Kouluruokalan ”häpeäpöytä” joutui Vaasassa viranomaisten hampaisiin** · Ilta-Sanomat

9 **Lukeminen | Nuoret tarvitsevat ympärilleen lukevia aikuisia** · Helsingin Sanomat

Numeron osat

Kouluihin tehdään liian kovalla kiireellä uudistusta, jossa numerot voivat jyrätä arvot, pelkää tutkija · Yle, Peruskoulu

Koulujen tasokokeista riita: "Rahalla paljon parempaakin käyttöä" · MTV Uutiset

Lausunto Opetus- ja kulttuuriministeriölle perusopetusasetuksen muuttamisesta · Vanhempainliitto

Peruskoulu | Voisiko koulun uudistuksista kysyä myös meiltä opettajilta? · Helsingin Sanomat

Koulu | Ministeri Adlercreutz Ylellä: Perinteiset keinot käyttöön, lapsilta on pakko vaatia enemmän · Helsingin Sanomat

”Esimerkiksi kirja joka kuukausi” – opetusministeri Adlercreutz haluaa kouluihin selkeät, määrälliset tavoitteet · Yle, Peruskoulu

Koulu | Koulua ohjataan tiedolla, jota ei ole · Helsingin Sanomat

Vantaa | Ekaluokkalaista ei kuulu enää ilmoittaa kouluun, koska Vantaan kouluilla on kaksi kilpailevaa tietojärjestelmää · Helsingin Sanomat

Tekoäly voi parantaa arvosanoja, mutta myös tehdä työn opiskelijan puolesta – lukio etsii nyt tasapainoa · YLE Uutiset

AI has made it ‘close to impossible’ to assess university coursework, regulator says · The Guardian, Education

Opettaja raahasi 13-vuotiaan pojan ulos ruokalasta – oikeus: Kärpäsestä tuli härkänen · Ilta-Sanomat

Jyväskylän Kortesuon päiväkodissa epäiltiin pommiuhkaa – päiväkoti ja Sale tyhjennettiin · YLE Uutiset

Drooneja! Mikä on työsuojeluvaltuutetun toimivalta poikkeustilanteessa? · OAJ

Poliitikot OAJ:n paneelissa: tiukassakin taloustilanteessa koulutus on viimesijainen leikkauskohde · OAJ

Kysely | Opiskelija, kerro meille rahatilanteestasi · Helsingin Sanomat

Tukileikkaukset | Sosionomiopiskelija Tia-Maria Turunen ei ole varma, millä elää ensi keväänä · Helsingin Sanomat

Opiskelu | Hallitus avaa korkeakouluihin maksullisen ohitusväylän · Helsingin Sanomat

Lausunto tutkintojen ja osaamisen siirrettävyydestä ja ammattipätevyyksien tunnustamisesta · OAJ

Pommiuhkia Euroopan kouluissa · Ilta-Sanomat

Pommiuhka 300 kouluun Italiassa · MTV Uutiset

Kaaos Italiassa – Ainakin 300 koulua evakuoitu · Iltalehti

Hoax bomb threats made to hundreds of schools in Scotland and Northern Ireland · The Guardian, Education

Italiassa yli 3700 koulua sai jälleen uhkauksen · YLE Uutiset

Pommiuhkauksia kouluissa Italiassa – kouluja evakuoitu · Ilta-Sanomat

Pommiuhkausten aalto kouluihin, joukoittain lapsia evakuoitu – tämä tiedetään nyt · Ilta-Sanomat

Tuhansia pommiuhkauksia kouluihin – asiantuntija: Takana vaikuttaa olevan Venäjä-kytkös · Ilta-Sanomat

Pommiuhat | Italiassa 300 koulua evakuoitu pommiuhan takia, kouluja uhattu myös Britteinsaarilla · Helsingin Sanomat

Suvin tyttären päivä keskeytyi "massajärkytykseen" – tuhansia kouluja uhattiin Italiassa · MTV Uutiset

Yli 300 koulussa pommiuhkaus Italiassa · YLE Uutiset

Ofsted’s menacing inspections are still disastrous. Schools should answer to the communities they serve | Simon Jenkins · The Guardian, Education

Headteachers consider leaving jobs earlier than planned after new Ofsted inspection · The Guardian, Education

Ukraina uudistaa koulutusta sodan keskellä – Suomi tukee 20 miljoonalla eurolla · YLE Uutiset

Koulu | Ruuduilla vietetty aika uhkaa oppimisen edellytyksiä · Helsingin Sanomat

Lukeminen | Nuoret tarvitsevat ympärilleen lukevia aikuisia · Helsingin Sanomat

Kouluruokalan ”häpeäpöytä” joutui Vaasassa viranomaisten hampaisiin · Ilta-Sanomat

Oppilas otti 14 pinaattilettua: Joutui ”häpeäpöytään” – Nyt virasto puuttui peliin · Iltalehti

Students Learn to Use Generative AI Before Learning to Question It: Ordinal Trajectories of Academic Use and Caution from Adolescence to University · EdArXiv (preprint)

Effect of an Artificial Intelligence-Based Online Tutor on Student Reading Growth · EdArXiv (preprint)

Syntymäajankohta voi näkyä naisen mielenterveydessä vielä aikuisena – oletko syntynyt tähän aikaan vuodesta? · Ilta-Sanomat

Tutkimus: Naisilla syntymäpäivä alkuvuodesta tietää vähemmän mielenterveysongelmia aikuisena · YLE Uutiset

Going to the park once a week or more has a measurable impact on a child’s mental health – new study · The Conversation, Education

Hanke kuntien välisen yhteistyön vahvistamiseksi perusopetuksen järjestämisessä käynnistyi · Opetus- ja kulttuuriministeriö

S2-arviointityövälineen kehittäminen etenee – tulossa käyttöön opettajille vuoden 2027 lopussa · Opetushallitus

Hallituksen esitys, hallitusohjelmakirjaukset koskien kolmannen maan kansalaisia opiskelijoita · Hankeikkuna

Ehdotus kansallisiksi mediakasvatuslinjauksiksi · Hankeikkuna

Koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluneuvosto kokoontuu 19.–20. marraskuuta · Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kaikki yliopistojen tekemät valitukset STM:n tutkimushankerahoista käsitellään Itä-Suomen hallinto-oikeudessa · YLE Uutiset